

2018 YILINDA DÜNYA GENELİNDEKİ KURUMLAR VERGİSİ REFORMLARI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

A GENERAL ASSESSMENT OF THE WORLD'S CORPORATE TAX REFORMS IN 2018

Ali ÇELİKKAYA*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı OECD genelinde 2018 yılında gerçekleştirilen kurumlar vergisi reformlarını değerlendirmektir. Bu kapsamda yapılan reformları üç grupta toplamak mümkündür. Bazı ülkeler yasal kurumlar vergisi oranlarında reform yapmıştır. Bazı ülkeler bunun yanında vergi teşviklerinin kapsamını genişletmiş; genel yatırım teşviklerinde ve indirimlerde değişikliğe gitmiştir. Bazı ülkeler ise kurumlar vergisi matrahını genişletme çabalarını sürdürmüşlerdir. Ancak bu konuda ülke uygulamaları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bazı ülkeler zararların ileriye doğru taşınmasına sınırlama getirirken, bazı ülkeler öz sermaye ile finansmana ayrıcalık tanıyan faiz indirimi kurallarında değişikliğe gitmiştir. Bazı ülkeler ise gayrimaddi varlıklarda sermaye harcamalarının indirimine sınırlama getirmiştir. Ayrıca yüksek dijitalleşme seviyesine ulaşmış iş-

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate corporate tax reforms carried out in 2018 across OECD. Within this context, it is possible to gather the reforms in three groups. Some countries have reformed their statutory corporate tax rates. Some countries have also expanded the scope of tax incentives: they have made changes to overall investment incentives and reductions. Some countries have continued their efforts to expand the corporate tax base. However, there are differences between country practices in this regard. Some countries have imposed restrictions on the carrying forward of losses, while some countries have changed the rules on interest rate cuts that privilege equity and financing. Some countries have restricted the reduction of capital expenditures on intangible assets. Furthermore, in 2018, the issue of taxation of enterprises that have achieved a high

* Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üni., İİBF Maliye Bölümü, acelikka@ogu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-4218-404X.

Çelikkaya, A. (Eylül 2019). 2018 Yılında Dünya Genelindeki Kurumlar Vergisi Reformları Üzerine Genel Bir Değerlendirme, *Vergi Raporu*, 240, (11-35).

letmelerin vergilendirilmesi konusu 2018 yılında ülkelerin temel ilgi odağı haline gelmiştir. Bütün bu reformlar çalışmada ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Sonuç kısmında ise bir takım tespitler ve değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kurumlar vergisi reformu, kurumlar vergisi oranı, vergi teşvikleri, gayrimaddi varlık, Ar-Ge

Jel Sınıflandırması Kodları: H20, H24.

GİRİŞ

OECD genelinde 2018 yılında önemli kurumlar vergisi reformları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yapılan reformları üç grupta değerlendirmek mümkündür. Öncelikle kurumlar vergisi oranlarında değişikliğe gidilmiştir. Birçok ülke kurumlar vergisi oranlarını düşürürken, az sayıda ülke ise oranları yükseltmiştir. Kurumlar vergisi oranını düşüren ülkeler arasında ABD ve Fransa başta olmak üzere geleneksel olarak yüksek kurumlar vergisi oranı uygulayan ülkelerin bulunması önemlidir. Buna karşılık Türkiye, Litvanya, Güney Kore gibi ülkeler 2018 yılında çeşitli amaçlarla kurumlar vergisi oranını yükseltmişleridir. İkinci olarak bazı ülkeler vergi teşviklerinin kapsamını genişletmiştir. ABD'nin yurt dışı kazançların vergilendirilmesinde kayna ilkesine geçiş yapması bu konudaki en dikkat çekici gelişmedir. Belçika kar payları ve sermaye kazançları arasındaki ayrımı ortadan kaldırarak tam istisna uygulamasına başlamıştır. Letonya dağıtılmayan karlardan kurumlar vergisi almakta vazgeçmiştir. Ayrıca, Lüksemburg, Macaristan ve Japonya gibi ülkeler genel yatırım vergi kredisinin kapsamını genişletmiştir. Ancak Ar-Ge harcamalarının ve yenilikçilik faaliyetlerinin teşvikine yönelik reformlar bir önceki yıla göre daha sınırlı kalmıştır. Bu anlamda 2018 yılında ABD,

level of digitalization has become the main focus of interest in the countries. All these reforms will be discussed in detail in the study. In the conclusion section, some determinations and evaluations will be made.

Keywords: Corporate Tax Reform, Corporate Tax Rate, Tax Incentives, Intangible Asset, R & D

JEL Classification Code: H20, H24.

Slovakya, Meksika, Türkiye ve Danimarka'nın bazı değişiklikler yaptığı görülmektedir. Son olarak kurumlar vergisi matrahını genişletmeye yönelik reformlar 2018 yılında da sürmüştür. Bu konuda en çok tercih edilen yollardan biri yine zararların taşınmasına sınırlama getirilmesi olmuştur. ABD ve Hollanda 2018 yılında zararların taşınmasında değişikliğe gitmiştir. Bazı ülkeler (Belçika, Arjantin, Finlandiya, İtalya, Hollanda, Yeni Zelanda, Polonya, İsveç ve ABD) öz sermaye ile finansmanı teşvik için sağlanan faiz indirimi kuralında değişikliğe gitmiştir. Ayrıca bazı ülkeler (İngiltere ve İrlanda) sermaye harcamalarını indirimini sınırlandırmıştır. 2018 yılının en dikkat çekici reformlarından biri de yüksek oranda dijitalleşmiş işlemlerin vergilendirilmesidir. Ülkeler arasındaki görüş farklılıkları şu ana kadar genel bir yaklaşım benimsenmesini engellemekle birlikte, Litvanya 2018 yılında bir dijital ürün vergisi (LTD) getirmiştir. AB'de yayınladığı bir Direktifler ile geçici bir çözüm olarak böyle bir vergi önermektedir. OECD bu konuda kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Bütün bu reformlar çalışmada ayrıntılı olarak değerlendirilecektir. Bunun için temel kaynak olarak OECD'nin 2018 yılında yayınladığı rapor esas alınmıştır.¹ Dolayısıyla çalışma 2018 yılı kurumlar vergisi reformları ile sınırlı olup, OECD ülkelerinin dışında sadece 2018 yılında önemli bir kurumlar

¹ OECD. "Tax Policy Reforms 2018, OECD and Selected Partner Economies". (https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reforms-2018_97892264304468-en). Erişim tarihi: 27 Mayıs 2018.

vergisi reformu yapan Arjantin kapsama dahil edilmiştir. Çalışma üç bölüm halinde planlanmıştır. Birinci bölümde kurumlar vergisi gelirlerinin gelişimi, ikinci bölümde kurumlar vergisi oranında yapılan reformlar ve son bölümde de diğer kurumlar vergisi reformları ele alınmaktadır. Sonuç bölümü ise birtakım tespitler ve değerlendirmelerden oluşmaktadır.

1- KURUMLAR VERGİSİ GELİRLERİNİN GELİŞİMİ

Kurumlar vergisinin GSYİH içerisindeki payı küresel krizin başlangıcında %3,6 oranı ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ancak bu tarihten sonra bir daha aynı seviyeye gelememiştir. Küresel krizin ardından kurumlar vergisinin GSYİH içerisindeki payının OECD ortalaması 2009 yılında %2,7'ye düşmüştür. O zamandan beridir 2007-2008 yıllarındaki seviyesinin altında (ortalama %2,8 civarında) seyretmektedir.² OECD genelinde kurumlar vergisinin GSYİH içerisindeki payı 2015-2016 yılları arasında ortalama %0,06 oranında artmıştır. Bu anlamda; Türkiye, Hollanda, Macaristan, İngiltere, Meksika, Kore ve Almanya'da daha yüksek artışlar (GSYİH'nın %0,35'i

oranında) gözlenmiştir. Norveç, İsveç ve Estonya'da ise tam tersine önemli oranda azalışlar olmuştur. Ancak toplamda bakıldığında, ülkelerin çoğunda kurumlar vergisinin GSYİH içerisindeki payı artmıştır. Bu gelişme ülkelerin makroekonomik göstergeleri ile de büyük ölçüde paralellik göstermektedir.³ Birçok ülkede konjonktürel iyileşme kurumlar vergisi hasılatını artırmıştır.⁴ Tablo 1'den de görüleceği üzere kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı ülkeden ülkeye farklılaşmaktadır. Fransa, İzlanda ve Slovenya'da 2016 yılı itibarıyla kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı %5'in altında iken, Meksika'da %21 ve Şili'de %20 ,9'dur. Bunları; %12-15 arasında değişen oranlarla, Asya ve Pasifik ülkeleri (Avustralya, Yeni Zelanda, Kore ve Japonya) ve bazı küçük Avrupa ülkesi izlemektedir. Kanada, ABD ve İngiltere'de kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı sırasıyla; %10,5, %8,3 ve %7,6'dır. Üye ülkeler arasındaki bu farklılık aynı zamanda vergi-GSYİH rasyosundaki farklılıkların bir yansımasıdır. Vergi-GSYİH rasyosu yüksek olan ülkelerde, kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının düşük seyretmektedir.⁵

² OECD. Tax Policy Reforms 2018, s. 62.

³ Küresel GSYİH 2017'de ortalama %3,8 artmıştır. Ülkelerin çoğunda kişi başına GSYİH artışında iyileşme gözlenmiştir ve işsizlik oranları 2018 sonunda %5,2'ye kadar düşmüştür. Bkz., OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.14-22.

⁴ Kurumlar vergisi konjonktürel dalgalanmalara, diğer vergilere kıyasla daha duyarlıdır. ABD'de yapılan bir araştırma, GSYİH'da gözlenen kısa süreli değişimlere kurumlar vergisinin, gelir, harcama ve akaryakıt vergilerinden daha güçlü tepki verdiği göstermiştir. Kanada ve Latin Amerika ülkeleri için yapılan araştırmalarda bunu geniş ölçüde desteklemektedir. Bkz., OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.62-64.

⁵ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.64.

Tablo 1: OECD Vergi Rasyoları-Kurumlar Vergisi İlişkisi

	Vergi Gelirleri (GSYİH'nın %)				Vergi Gelirleri (toplam vergi gelirlerinin %'si olarak, 2016)						
	2017*	2016	2015	2000	Gelir Vergisi	Kurumlar Vergisi	Sos. Güvenl. Vergisi	Emlak Vergisi	KDV	Diğer Tüketim Vergileri	Diğer
OECD-Ortalama	34,2	34,0	33,7	33,8	23,8	9,0	26,2	5,7	20,2	12,5	2,6
Avusturalya	-	27,8	27,9	30,5	40,8	16,5	0,0	10,8	12,9	14,2	4,9
Avusturya	41,8	42,2	43,1	42,3	21,6	5,6	34,7	1,3	18,3	10,0	8,5
Belçika	44,6	44,1	44,8	43,5	27,7	7,8	31,1	8,0	15,4	9,1	0,9
Kanada	32,2	32,7	32,7	34,8	36,3	10,5	14,9	12,0	13,5	9,7	3,2
Şili	20,2	20,2	20,4	18,8	8,8	20,9	7,2	5,1	41,2	13,5	3,5
Çek Cumhuriyeti	34,9	34,2	33,3	32,4	11,2	11,0	42,9	1,4	21,7	11,3	0,5
Danimarka	46,0	46,2	46,1	46,9	53,5	5,8	0,1	4,0	20,4	11,6	4,5
Estonya	33,0	33,7	33,3	31,1	17,2	5,0	33,2	0,8	27,0	16,3	0,5
Finlandiya	43,3	44,0	43,9	45,8	29,6	5,0	29,1	3,2	20,7	12,1	0,3
Fransa	46,2	45,5	45,3	43,4	18,8	4,5	36,8	9,4	15,2	9,2	6,2
Almanya	37,5	37,4	37,0	36,2	26,6	5,2	37,6	2,8	18,5	8,6	0,6
Yunanistan	39,4	38,8	36,6	33,4	15,2	6,5	28,5	8,1	21,2	18,4	2,1
Macaristan	37,7	39,2	38,7	38,5	13,3	6,0	33,2	2,8	23,7	18,6	2,3
İzlanda	37,7	51,6	36,3	36,3	26,7	4,9	6,7	34,2	16,2	7,1	4,1
İrlanda	22,8	23,3	23,1	30,8	31,6	11,5	16,8	6,0	20,1	12,6	1,4
İsrail	32,7	31,3	31,3	34,9	19,8	9,9	16,6	10,3	24,1	13,7	5,6
İtalya	42,4	42,6	43,1	40,6	25,8	5,0	30,1	6,6	14,4	13,8	4,4
Japonya	-	30,6	30,6	25,8	18,6	12,0	40,4	8,3	13,3	7,1	0,3
Kore	26,9	26,2	25,2	21,5	17,6	13,6	26,2	11,6	15,8	12,3	2,9
Letonya	30,4	30,4	29,2	29,1	21,0	5,6	27,3	3,5	26,8	15,1	0,7
Litvanya	29,8	29,8	28,9	30,8	13,4	5,4	40,8	1,1	26,2	12,2	0,8
Lüksemburg	38,7	38,1	37,1	36,9	24,7	12,2	28,5	9,3	16,7	8,5	0,3
Meksika	16,2	16,6	15,9	11,5	20,4	21,0	13,0	1,9	23,7	15,1	5,0
Hollanda	38,8	38,4	37,0	36,9	18,5	8,7	38,2	4,0	17,6	11,9	1,1
Yeni Zelanda	32,0	31,6	31,6	32,5	36,8	15,5	0,0	6,1	29,8	8,5	3,2
Norveç	38,2	38,7	38,4	41,9	27,6	10,4	27,4	3,3	22,3	9,1	0,0
Polonya	33,9	33,4	32,4	32,9	14,5	5,5	38,1	4,1	21,1	15,3	1,4
Portekiz	34,7	34,3	34,4	31,1	19,8	8,9	26,6	3,7	24,8	14,8	1,4
Slovakya	32,9	32,4	32,2	33,6	10,2	10,8	43,5	1,3	20,6	12,4	1,2
Slovenya	36,0	36,5	36,4	36,6	14,4	4,4	39,7	1,7	22,5	16,8	0,5
İspanya	33,7	33,2	33,6	33,2	21,4	6,8	34,2	7,7	19,1	10,3	0,5
İsveç	44,0	44,0	43,1	49,0	29,8	6,2	22,6	2,4	20,9	7,2	10,9
İsviçre	28,5	27,8	27,6	27,6	31,0	11,3	24,3	7,3	12,2	9,2	4,7
Türkiye	24,9	25,3	25,1	23,6	14,6	6,5	28,8	4,8	19,8	23,8	1,6
İngiltere	33,3	32,7	32,2	32,9	27,4	8,3	18,9	12,6	20,8	11,5	0,5
ABD	27,1	25,9	26,2	28,2	40,3	7,6	24,0	11,1	0,0	16,9	0,0

* 2017 tahmini verilerdir.

Kaynak: OECD. "Revenue Statistics 2018, Tax Revenue Trends in the OECD" (<https://www.oecd.org/tax/tax-policy/revenue-statistics-highlights-brochure.pdf>). Erişim tarihi: 20 Haziran 2019., s. 3.

Kurumlar vergisinin vergi türleri içerisindeki önemi son 15 yılda azalmıştır. Almanya ve ABD’de 2000-2016 yılları arasında kurumlar vergisinin vergi gelirleri içerisindeki payı sabit iken, diğer büyük ekonomilerde (Japonya, Kanada, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Kore, Avustralya) nispeten azalmıştır. Diğer yandan kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı; Şili ve Meksika’da önemli oranda, Yeni Zelanda, İzlanda, Slovakya, İsviçre, Estonya, Avusturya ve Slovenya ise daha makul bir oranda, artış göstermiştir. Bunda çeşitli faktörler etkilidir. Öncelikle açık bir ekonomide vergi rekabeti vergileri, mobil sermayeden, daha az mobil vergi matrahlarına (emek ya da tüketim gibi) doğru kaydırmaktadır. Ayrıca kurumlar vergisi matrahının genişletilmesi ve yüksek gelir vergisi oranlarından kaçınmak için olası şirketleşme teşebbüsleri de, kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payını etkilemektedir.⁶

2- KURUMLAR VERGİSİ ORANINDA YAPILAN REFORMLAR

Kurumlar vergisi oranlarındaki indirim 2018 yılında hızlanmıştır. Bu kapsamda; Belçika, Fransa, Japonya, Lüksemburg, Norveç, İsveç ve ABD yasal kurumlar vergisi oranında ortalama %4,8

indirime gitmiştir.⁷ Belçika, yasal kurumlar vergisi oranını; %33,99’dan, aşamalı olarak 2018’de %29,58’e ve 2020’de %25’e düşürülmüştür. Ayrıca geliri 100.000 Euro’ya kadar olan küçük ve orta ölçekli işletmelere uygulanan indirimli %20 ,4 kurumlar vergisi oranı (küresel kriz katkıları hariç) 2020 yılından itibaren %20’ye (küresel kriz katkılarının kaldırılması ile birlikte) düşürülmüştür.⁸ Fransa’da kurumlar vergisi oranı 2018-2022 yılları arasında aşamalı olarak %33,3’ten %25’e indirilecektir. Geliri 500.000 Euro’ya kadar olan şirketler 2018 yılında indirimli %28 kurumlar vergisi oranına, bu sınırı aşanlar %33,3 oranına tabi tutulmuştur. Geliri 500.000 Euro’yu aşan şirketlerin kurumlar vergisi oranı 2019 yılında %31’e düşürülmüştür. 2020 yılından itibaren, bütün şirketler %28 orana tabi tutulacak ve kurumlar vergisi oran 2021’de %26,5’e ve 2022’den itibaren %25’e düşecektir.⁹ Diğer yandan %3,3 oranındaki ek vergide değişikliğe gidilmemiştir.¹⁰ İsveç, 2013 yılından beridir uyguladığı %22 kurumlar vergisi oranını, 2019 yılında %21,4’e ve 2021’de %20 ,6’ya düşürecektir.¹¹ ABD federal kurumlar vergisi oranını %35’den hızlı bir şekilde %21’e düşürmüştür. Buna ortalama %6 olan eyalet oranları da¹² eklendiğinde, ABD’de toplamda kurumlar

⁶ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.65.

⁷ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.65.

⁸ Bir şirketin bu kapsamda değerlendirilebilmesi için Belçika Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesi uyarınca; i) yılda ortalama 50 işçi, ii) yıllık 9.000.000 Euro ciro (KDV hariç), iii) 4.500.000 Euro bilanço kriterlerinin üzerine çıkmamak, iv) bir gerçek kişi müdüre yıllık minimum 45,000 Euro ödemede bulunmak, v) şirket hisselerinin %50’sinden fazlasının gerçek kişi ortaklar tarafından elde tutulması ve vi) bir yatırım şirketi olmak, şartlarını sağlaması gerekmektedir. Loyens-Loeff. “The Belgian Corporate Income Tax reform 2018-2028” (https://www.loyensloeff.be/media/475159/cit_reform_final.pdf). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019., s. 3.

⁹ PWC. “France, Corporate-tax on corporate income” (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/France-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.

¹⁰ Fransa’da geliri 763.000 Euro’yu aşan şirketler %3,3 oranında bir ek vergi (sosyal katkı) ödemektedir.

¹¹ PWC. “Sweden, Corporate-tax on corporate income” (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Sweden-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.

¹² ABD’de 50 eyaletin 44’ü kurumlar vergisi uygulamakla birlikte Eyaletler arasında büyük farklılıklar vardır. Kurumlar vergisi oranı; North Carolina’da %3’ten, Iowa’da %12’ye kadar değişmektedir. Toplamda eyalet ortalama kurumlar vergisi oranı %6 civarındadır. Bkz., Kyle POMERLEAU. “The United States’ Corporate Income Tax Rate is Now More in Line with Those Levied by Other Major Nations” <https://taxfoundation.org/us-corporate-income-tax-more-competitive>). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.

vergisi oranı %38,91'den bir anda %25,75'e düşürülmüştür. Böylece OECD içerisinde en yüksek kurumlar vergisi oranına sahip olan (OECD ortalamasının yaklaşık %15 üzerinde) ABD, kurumlar vergisi oranını 2018 yılında ciddi oranda düşürerek %24 olan OECD ortalaması yaklaştırmıştır.¹³ ABD ayrıca 2018 yılında Alternatif Minimum Vergiyi (AMT) de kaldırılmıştır. Böylece şirketlerin hem standart kurumlar vergisine hem de AMT'ye göre hesap yapmaları ve bunlardan büyük olanı ödemeleri uygulaması son bulmuştur.¹⁴ Bunlar, kurumların vergi yükünü düşürmek adına atılmış son derece önemli adımlardır. Kurumlar bu sayede önemli vergi tasarrufu sağlayacaktır.

Kurumlar vergisi oranlarında yapılan indirimlerden bir kısmı yeni olmayıp, önceki yıllardan başlayan aşamalı indirim planlarının bir parçasıdır. Lüksemburg kurumlar vergisi oranını 2017 yılında %21'den %19'a düşürdükten sonra, 2018 yılında %18'e düşürmüştür. Buna göre; geliri 25,000 Euro'dan az olan şirketler indirimli %15 kurumlar vergisi oranına; 25,000-30,001 arası olanlar, 25,000 Euro'yu aşan kısmı için %33 kurumlar vergisi oranına ve 30.000 Euro'yu aşanlar %18 kurumlar vergisi oranına tabi olacaktır. Ancak buna, kurumlar vergisi oranının %7'si oranındaki işsizlik fonu için alınan ek vergi (%1,26) ve mahalli idarelerin aldığı %6,75 oranındaki işletme vergisi dahil edildiğinde toplam vergi yükü %26,01 olmaktadır.¹⁵

Lüksemburg kurumlar vergisi oranı 2019 yılında daha da düşürülerek %17'ye indirmiştir. Böylece şirketlerin toplam vergi yükü %24,94'e düşmüştür. Ancak daha önemlisi indirimli %15 kurumlar vergisi oranının matrahı bir anda 25.000 Euro'dan 175,000 Euro'ya yükseltilmesidir. Yeni tarifeye göre; geliri 175.000-200,001 Euro arası olan şirketler, 175.000 Euro'dan fazlası için %31 kurumlar vergisi oranına, 200.000 Euro'yu aşanlar ise %17 kurumlar vergisi oranına tabi tutulacaktır.¹⁶ Bu, ülkedeki şirketlerin büyük çoğunluğunun (175.000 Euro'ya kadar geliri olanlar) toplamda %22,80 oranında efektif vergi yükü taşıyacakları anlamına gelmektedir. Bu taife değişikliği ile Lüksemburg aynı zamanda kurumlar vergisinde standart orana geçeceğini göstermiştir.¹⁷ Araştırmalar bu tarife değişikliğinin; Lüksemburg'un uluslararası rekabet gücünü artıracaklarını ve kurumlaşmayı (özellikle küçük ve orta boyllu işletmeler düzeyinde) teşvik edeceğini göstermektedir.¹⁸ Norveç, yasal kurumlar vergisi oranını bir önceki yıl %25'ten %24'e düşürdükten sonra, 2018 yılında %23'e ve 2019 yılında %22'ye düşürmüştür. Ancak finans sektöründeki bazı şirketler için kurumlar vergisi %25 olarak uygulanmaktadır.¹⁹ Japonya kurumlar vergisi oranını; 2014-2018 yılları arasında aşamalı olarak %25,5'ten, %23,2'ye düşürmüştür.²⁰ İngiltere %19 olan kurumlar vergisi oranını 2020 yılında %17'ye indirecektir. Avustralya, kurumlar ver-

¹³ POMERLEAU, s. 1.

¹⁴ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.66.

¹⁵ PWC. "Luxembourg, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Luxembourg-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

¹⁶ PWC. "Luxembourg Budget Law 2019 Bill" (<https://www.pwc.lu/en/newsletter/2019/corporate-tax-rate-reduction-revamp-tax-unity-regime.html>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

¹⁷ Oliver R. HOOR, Samantha Schmitz-MERLE. "Luxembourg: Corporate Tax Reform 2019 – Part II" (<http://www.mondaq.com/x/789844/tax+authorities/Corporate+Tax+Reform+2019+Part+II>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

¹⁸ Baker MCKENZIE. "Luxembourg's New Corporate Tax Measures" (<https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2019/03/luxembourg-new-corporate-tax>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

¹⁹ PWC. "Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Norway-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

²⁰ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.66.

gisi oranını 2026-2027 mali yılına kadar aşamalı olarak %25'e indirecektir. Ülkede halen şirketler %30 kurumlar vergisi oranına, küçük işletmeler ise (50 milyon AUD'a kadar cirosu olan) indirimli %27,5 kurumlar vergisi oranına tabi tutulmaktadır. İndirimli kurumlar vergisi oranı; 2021 yılında %26'ya ve 2022 ve sonrası için %25'e düşecektir.²¹ Yunanistan, IMF, Avrupa Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve Avrupa İstikrar Mekanizması ve ülke otoriteleri tarafından yapılan bütçe değerlendirilmesine paralel olarak 2018-2022 yılları arasında kurumlar vergisi oranını birer puan düşürmek suretiyle %29'dan, %25'e düşüreceklerdir.²²

Diğer yandan bazı ülkeler 2018 yılında kurumlar vergisi oranını artırmıştır. Türkiye, kurumlar vergisinin yasal oranını 2018-2020 yılları arasında geçici süreliğine %20'den %22'ye yükseltmiştir.²³ Letonya, kar dağıtımında kurumlar vergisi oranını %15'ten %20'ye yükseltmiştir.²⁴

Kanada'da 2018 yılında kurumlar vergisi oranı British Columbia'da %11'den %12'ye yükseltilmiştir. Saskatchewan kurumlar vergisinin oranını 1 Temmuz 2017'de %12'den %11,5'e düşürmüş ancak 2018'de tekrar %12'ye yükseltmiştir. Böylece Kanada eyaletlerinin kurumlar vergisi oranının ortalaması %0,1 artarak %11,8'e yükselmiştir.²⁵ Portekiz, kazancı 35 milyon Euro'yu aşan kurumlar için ek vergi oranını %7'den %9'a çıkarmıştır.²⁶ Kore, 300 milyar KRW'nin üzerinde matrahı olan işletmeler için kurumlar vergisi oranı %22'den %25'e yükseltmiştir. Böylece kurumlar vergisi oranının %30'dan %34'e çıkartıldığı 1990 yılından tam 28 yıl sonra kurumlar vergisi oranı bir kez daha yükseltilmiştir.²⁷ Son olarak Hollanda bazı fikri mülkiyet haklarından (özellikle patent) elde edilen gelire uyguladığı efektif kurumlar vergisi oranını 2018 yılında %5'den %7'ye yükseltmiştir.²⁸

²¹ PWC. "Australia, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Australia-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

²² PWC. "Greece, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Greece-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

²³ KVK Geçici Madde 10 (7061 sayılı kanunun 91 inci maddesiyle eklenen, yürürlük: 05.12.2017): (1) Bu Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan %20 oranı, kurumların 2018, 2019 ve 2020 yılı vergilendirme dönemlerine (özel hesap dönemi tayin edilen kurumlar için ilgili yıl içinde başlayan hesap dönemlerine) ait kurum kazançları için %22 olarak uygulanır.

²⁴ Bu konuda ileride ayrıntılı bilgi verilecektir.

²⁵ PWC. "Canada, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Canada-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 24 Haziran 2019.

²⁶ Portekiz'de vergilendirilecek geliri 1,5-7,5 milyon Euro arası olanlar %3; 7,5-35 milyon Euro arası onalar %5 ve 35 milyon Euro üzeri olanlar %9 oranında ek vergi ödemektedir. PWC. "Portugal, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Portugal-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 24 Haziran 2019.

²⁷ Kore, dört dilimli ve artan oranlı bir kurumlar vergisi tarifesi uygulamaktadır Buna göre; geliri 200 milyon KRW'ye kadar olanlar %10, 200 Milyon-20 Milyar KRW arası olanlar %20, 20 Milyar-300 Milyar KRW arası olanlar %22 ve 300 Milyar KRW üzeri olanlar %25 oranına tabidir. Bu oranlara ayrıca %10 oranında mahalli gelir vergisi uygulanmaktadır. Böylece oranlar; %11, %22, %24,2 ve %27,5'e çıkmaktadır. Bkz., PWC. "Korea, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Korea-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 26 Haziran 2019.

²⁸ Hollanda 200.000 Euro'ya kadar gelire indirimli %20, bu miktarı aşan gelirlere ise standart %25 kurumlar vergisi oranı uygulanmaktadır. Standart kurumlar vergisi oranı 2020'de %22,55'e ve 2021'de %20,5'e, indirimli kurumlar vergisi oranı da 2019'da %19'a, 2020'de %16,5'e ve 2021'de %15'e düşecektir. Diğer yandan, ülkede gayrimaddi haklardan (31 Aralık 2006 sonrası) elde edilen karlar (royaltier dahil), inovasyon tarifesi (IT) olarak adlandırılan özel bir vergi rejime tabidir. Bu kapsamında, mükellefler gayrimaddi haklardan (özellikle patent) elde edilen gelirleri için %5 efektif vergi oranına tabi tutulmaktadır. Bu oran 2018 yılında %7'ye çıkartılmıştır. PWC. "Netherlands, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Netherlands-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 26 Haziran 2019.

Tablo 2: OECD Yasal Kurumlar Vergisi Oranları

Ülke	Merkezi Hükümet			Eyalet/Ulusal Kurumlar vergisi oranı	Toplam Kurumlar vergisi oranı
	Kurumlar vergisi oranı	Ek vergiler hariç kurumlar vergisi oranı	Yerel yönetim vergileri hariç kurumlar vergisi oranı		
Avustralya	30		30		30
Avusturya	25		25		25
Belçika	29	29	29.58		29.58
Kanada	15		15	11.80	26.80
Şili	25		25		25
Çek Cumhuriyeti	19		19		19
Danimarka	22		22		22
Estonya	20		20		20
Finlandiya	20		20		20
Fransa	32.02	31	32.02		32.02
Almanya	15.83	15	15.83	14.06	29.89
Yunanistan	28		28		28
Macaristan	9		9		9
İzlanda	20		20		20
İrlanda	12.5		12.5		12.5
İsrail	23		23	0.0	23
İtalya	24		23.91	3.90	27.81
Japonya	23.20		22.39	7.35	29.74
Kore	25		25	2.5	27.5
Letonya	20		20		20
Litvanya	15		15	--	15
Lüksemburg	18.19	17	18.19	6.75	24.94
Meksika	30		30		30
Hollanda	25		25		25
Yeni Zelanda	28		28		28
Norveç	22		22		22
Polonya	19		19		19
Portekiz	30	21	30	1.5	31.5
Slovakya	21		21		21
Slovenya	19		19		19
İspanya	25		25		25
İsveç	21.40		21.40		21.40
İsviçre	8.5		6.70	14.45	21.15
Türkiye	22		22		22
İngiltere	19		19		19
ABD	21		19.70	6.18	25.89

Not: Oranlar 22 Haziran 2019 itibarıyla günceldir.

Kaynak: OECD. "statutory corporate income tax rate" (https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_I11#). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.

OECD genelinde kurumlar vergisi oranları, Şili dışındaki bütün ülkelerde 2000'li yıllardan beridir azalmaktadır. Ancak bu süreci üç aşamalı olarak incelemek daha doğrudur. Şöyle ki, küresel krizin olduğu 2008 yılına kadar kurumlar vergisinin OECD ortalaması %6,7 oranında düşmüştür. Küresel krizi izleyen 2008-2015 yılları arasında kurumlar vergisinin OECD ortalaması sadece %0,75 azalmıştır. Ancak son üç yılda kurumlar vergisi oranındaki düşüş yeniden hızlanmış ve OECD ortalaması %1'den fazla düşmüştür. Böylece 2000-2018 yılları arasında kurumlar vergisinin OECD ortalaması %32,5'ten %23,9'a kadar düşmüştür. Düşüşün 2018 yılında hızlanmasında geleneksel olarak yüksek kurumlar vergisi oranı uygulayan ülkelerin (ABD ve Fransa başta olmak üzere) kurumlar vergisi oranında indirim gitmesinin büyük etkisi vardır. Bu sayede kurumlar vergisinin G-7 ortalaması da ciddi oranda düşmüştür.²⁹ Tablo 2'den de görüleceği üzere kurumlar vergisi Macaristan'da %9'dan,³⁰ Fransa'da %32,02'ye kadar farklılaşmaktadır.

Ancak kurumlar vergisi oranının %25 ve altında olduğu ülke sayısı 2000 yılında sadece 6 iken,³¹ bu sayı 2018'de 22'ye yükselmiştir. Bu, kurumlar vergisi oranlarındaki düşme eğiliminin sürdüğünü göstermektedir. Ancak ilginç olan, OECD genelinde kurumlar vergisi hasılatının, kurumlar vergisi oranlarındaki hızlı düşüşten çok fazla etkilenmemiş olmasıdır.

3- DİĞER KURUMLAR VERGİSİ REFORMLARI

Yatırımları desteklemenin en göze çarpan yolu kurumlar vergisi oranlarının indirilmesi olmakla birlikte, bu amaca hizmet etmek için 2018 yılında diğer bazı önemli reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda çok önemli bir değişiklik olarak ABD, yurt dışı kazançların vergilendirilmesinde evrensellik ilkesinden,³² ülkesel bazda vergilemeye³³ geçmiştir. Letonya ise kurumlar vergisini karın dağıtıldığı anda almaya başlanmıştı. Ayrıca bazı ülkeler kurumlar vergisi teşviklerinin kapsamını genişletici reformlar yapmıştır.³⁴

²⁹ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.68.

³⁰ Macaristan 2017'de oranı %9'a düşürmüştü (düz orana geçmiş), artan oranlı istisna uygulamasını kaldırmıştır. Macaristan şu an OECD içerisinde kurumlar vergisi oranının en düşük olduğu ülkedir.

³¹ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.68.

³² Tam olarak uygulanan evrensel bir vergi sisteminde, ikametgâhi ülkede bulunan kişi ve kuruluşlar, nereden elde ettiklerine bakılmaksızın dünya genelindeki bütün gelirleri üzerinden vergiye tabi tutulurlar. Bu nedenle evrensellik ilkesi, "ikametgâh esaslı" vergileme olarak da adlandırılır. Bu sistem, öncelikle gelirin kaynağına ya da yerleşim yerine bakılmaksızın ülkenin vatandaşlarına uygulanır. Genellikle bütün vatandaşlar beyanname doldurmak ve bütün gelirlerini beyan etmek zorundadırlar. Ayrıca ülkede yerleşmiş olanlar da genellikle vergiye tabidir. Örneğin bir ABD vatandaşı, 2 yaşında Meksika'ya göçmüş ve çalışıp gelir elde edene kadar Meksika'da kalmış olsa dahi, tam bir evrensellik modelinde, ABD'de ikamet etmemesine rağmen, bütün kazançları üzerinden ABD'de de vergi ödeyecektir. Bkz., Aaron HASTINGS. "Tax Systems: Territorial vs. Worldwide" (<https://aaronhastings47.files.wordpress.com/2017/04/tax-systems-territorial-vs-worldwide.pdf>). Erişim tarihi: 28 Haziran 2019.

³³ Tam olarak uygulanan ülke bazlı bir vergi sisteminde, evrensel sistemin tam tersine mükellefin ikametgâhının nerede olduğuna bakılmaksızın, sadece ülke sınırları içerisinde elde edilen gelir vergiye tabi tutulur. Bu nedenle bölge bazlı vergileme ilkesi, "kaynak esaslı" vergileme olarak da bilinmektedir. Bu prensip, öncelikle ülkede yerleşmiş olanların, ülkede elde ettikleri gelire uygulanır. Bir kişi/kuruluşun yurt dışından sağladığı kazançlar genellikle, ülkenin yerleşeni (mukimi) olup olmadıklarına bakılmaksızın vergi dışı tutulur. Örneğin bir Avustralya vatandaşı, Kanadalı bir şirketten yurt dışı kazanç elde ederse, bu gelir üzerinden vergi alınmayacak, yani Kanada'da vergilendirilmiş kabul edilecek ve Kanada vergilerine tabi olacaktır. Kişi bu geliri sonradan Avustralya'ya getirecek olursa, söz konusu iştirak kazancı için vergi ödemeyecektir. Batı dünyasında genel kabul gören ve geniş uygulama alanı bulan bu prensibin en yakın dönem uygulayıcıları Japonya ve İngiltere'dir. Bu sistem, Avrupa'da özellikle KDV'de uygulanmaktadır. HASTINGS, s. 1.

³⁴ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.71.

3.1- İştirak Kazançlarının Vergilendirilmesi

ABD, 2018 yılında küresel trende ayak uydurarak dünya genelindeki kazançların vergilendirilmesi (ikametgâh esaslı vergileme) prensibini terk etmiş ve bunun yerine ülke sınırları içerisindeki kazancın vergilendirilmesi (kaynak esaslı vergileme) prensibine geçiş yapmıştır. OECD ülkelerinin çoğu, yabancı kurum karlarının vergilendirilmesinde sadece ülke sınırları içerisinde elde edilen gelirin vergilendirilmesini (kaynak ilkesi) tercih etmektedir. En son İngiltere, Japonya ve Yeni Zelanda 2009 yılından itibaren kaynak ilkesine geçmiştir.³⁵ Bu prensip çok uluslu şirketlerin yurt dışı iştiraklerinden elde ettikleri karların hariç tutulmasını (iştirak kazancı istisnası) sağlamaktadır. Tablo 3'ten de görüleceği üzere OECD üyelerinin çoğunluğu kar payları ve sermaye kazançları için %100'e yakın iştirak kazancı istisnası uygulamaktadır. Bazılarında ise bu ayrıcalık sadece spesifik ülke grupları için ve-

ilmektedir. Bu prensibi benimseyen ülkeler aynı zamanda Kontrol Edilen Yabancı Kurumlara ilişkin kuralları ve faiz indirimi sınırlamalarını da uygulamaktadır. Buradaki amaç, ana merkezi yurt içinde olan çok uluslu şirketlerin, karlarını yurt dışındaki iştiraklerine kaydırmak ve daha sonra düşük ya da hiç vergi maliyeti olmadan ülkeye geri getirmek yoluyla yurt içi matrahı aşındırmalarını önlemektir.³⁶ ABD, 2018 yılında kaynak esasına geçiş yaparak, ülkede mukim şirketlerin en az %10 mülkiyetine sahip oldukları yabancı kurumlardan elde ettikleri kar payları için %100 vergi istisnası getirmiştir. Bu önemli değişiklik, yabancı ülkede kazanılan bazı gelir türlerinin ABD'de vergilendirilmesini düzenleyen GILTI³⁷ ve BEAT³⁸ hükümleri ile de uyumlaştırılmıştır. Yeni sisteme geçiş, 1986 sonrası ertelenmiş toplam yurt dışı karların; likit varlıklarda %15.5 ve likit olmayan varlıklarda %8 oranında vergilendirilmesi ile tamamlanmıştır.³⁹

³⁵ Kaynak ilkesi öncelikle kanuni/ana merkezi yurt içinde olan çok uluslu şirketlerin rekabet gücünü artırarak, yabancı rakipleri ile aynı vergi yüküne katlanmalarını sağlamakta ve böylelikle şirketin ana merkezini vergi yükünün daha düşük olduğu bir yerleşim yerine kaydırmanın cazibesini azaltmaktadır. İkinci olarak da, şirketlerin yurt dışı kazançlarını ülkelerine geri getirmelerine engel (dışarıda bırakma etkisi) oluşturmamaktadır. OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.72.

³⁶ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.71-72.

³⁷ GILTI (Düşük Orana Tabi Gayrimaddi Haklar): Çok uluslu işletmelerin (MNEs) yazılım patentleri gibi gayrimaddi hakları düşük vergi uygulayan ülkelerde tutmak suretiyle, vergiden kaçınmalarını önlemek için getirilmiştir. GILTI'ye göre; bir kontrol edilen yabancı kurumun ABD'li hissedarı yıllık brüt gelirine düşük vergilendirilen dünya genelindeki gayri maddi hakları da dahil etmek zorundadır. ABD şirketleri bir vergi cennetinden vergisiz kazanç elde ederlerse, bu kazanç ABD'de doğmuş gibi vergiye tabi tutulacaktır. GILTI oranı 2018 yılı için %10,5 (yasal %21 oranının yarısı) olarak belirlenmiştir. John CHEN, Irvine, CALIF. "Move to territorial system may not discourage profit shifting" (<https://www.thetaxadviser.com/issues/2018/nov/territorial-system-not-discourage-profit-shifting.html>). Erişim tarihi: 28 Haziran 2019.

³⁸ BEAT (Matrah Aşınması ve Kötü Niyetli Kullanımı Önleme Vergisi): Bazı yurt dışı gelirlere uygulanan minimum bir vergidir. Matraha aşınmasına yol açan ödemeleri (yurt dışı iştiraklere ve diğer ilişkili kişilere yapılan) vergi matrahına dahil edebilmek için, ayarlanmış matrah üzerinden %5 (2019'da %10 ve 2026'da %12.5) oranında bir vergi alınmaktadır. BEAT, Dünyanın en büyük şirketlerinin karlarını diğer ülkelere kaydırmalarını önlemek için getirilmiştir. Buna göre, ABD'li bir şirketin, yurt dışındaki ilişkili kişilere yaptığı ödemeler (faiz ya da royalti gibi) toplam indirilebilecek giderlerinin %3'ünü (bazı finansal hizmet sunan şirketlerde %2) aşarsa, vergisi yeniden hesaplanacaktır. BEAT'a göre hesaplanan vergi ile normal kurumlar vergisinden büyük olan ödenecektir. BEAT, brüt kazancı 500 milyon dolardan fazla olan büyük çok uluslu şirketlere uygulanmaktadır. Richard RUBİN. "Multinational companies are trying to beat a new tax called the BEAT" (<https://www.wsj.com/articles/companies-hope-to-beat-a-new-tax-called-the-beat-1530005401>). Erişim tarihi: 28 Haziran 2019.

³⁹ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.72.

Tablo 3: İştirak Kazançları İstisnası: 2018

Ülke	Yurt Dışı Kar payı İstisnası (%)	Yurt Dışı Sermaye Kazancı İstisnası (%)	Ülke Sınırlamaları
Arjantin	0	0	-
Avustralya	100	100	Yok
Avusturya	100	100	AB/Avrupa Ekonomik Bölgesi
Belçika	100	100	Yok
Kanada	100	50	Anlaşma yapılan ülkeler
İsviçre	100	100	Yok
Şili	0	0	-
Çekya	100	100	AB/Avrupa Ekonomik Böl./Anlaşmalı ülkeler
Almanya	95	95	Yok
Danimarka	100	100	AB/Avrupa Ekonomik Böl./Anlaşmalı ülkeler
İspanya	100	100	AB
Estonya	100	100	AB/Avrupa Ekonomik Bölgesi/İsviçre
Finlandiya	100	100	AB/Avrupa Ekonomik Böl./Anlaşmalı ülkeler
Fransa	95	88	Kara liste ülkeleri hariç
İngiltere	100	100	Yok
Yunanistan	100	0	AB
Macaristan	100	100	Yok
Endonezya	0	0	-
İrlanda	0	100	AB/Anlaşmalı ülkeler
İzlanda	100	100	Yok
İsrail	0	0	-
İtalya	95	95	Kara liste ülkeleri hariç
Japonya	95	0	Yok
Kore	0	0	-
Lüksemburg	100	100	Yok
Letonya	100	100	Kara liste ülkeleri hariç
Meksika	0	0	-
Hollanda	100	100	Yok
Norveç	97	100	Avrupa Ekonomik Bölgesi Ülkeleri
Yeni Zelanda	100	100	Yok
Polonya	100	0	AB/Avrupa Ekonomik Bölgesi/İsviçre
Portekiz	100	100	Kara liste ülkeleri hariç
Güney Afrika	100	100	Yok
Slovakya Cumh.	100	0	Anlaşma Yapılan Ülkeler
Slovenya	95	47.5	AB/Kara liste ülkeleri hariç
İsveç	100	100	Yok
Türkiye	100	100	Yok
ABD	100	0	Yok

Not: ülkelerin çoğunda iştirak kazançları istisnadan yararlanabilmek için minimum ortaklık şartlarının sağlandığının beyanı gerekmektedir. Bazı ülkeler kötü niyetli kullanımı önleme ile ilgili hükümlere sahiptir.

Kaynak: OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.73.

Bir diğerk önemli reform da Belçika'da gerçekleştirmiştir. Belçika kar payı istisnası oranı %95'ten %100'e çıkartarak, tam iştirak kazancı istisnası rejimine geçmiştir. Aynı zamanda büyük şirketlerin sermaye kazançlarından alınan %0.412 oranındaki minimum vergiyi kaldırmıştır. Böylece yabancı kar payları ve sermaye kazançları arasındaki farklılık ortadan kaldırılarak her iki kazanç türü de vergiden tamamen istisna edilmiştir.⁴⁰ İstisnadan yararlanabilmek için; i) iştirakin sermayesinin en az %10'una ya da sermayesinin en az 2,5 milyon Euro'luk kısmına sahip olunması, ii) kazancın en az 12 ay elde tutulması ve iii) vergi testinin geçilmesi gerekmektedir. Vergi testi, kar paylarının, dağıtımı yapan şirket ve onun iştirakleri nezdinde vergiye tabi tutulmasını gerektirmektedir. Söz konusu koşullardan birinin dahi sağlanmaması halinde, kar payları ve sermaye kazançları standart kurumlar vergisi oranına tabi tutulacaktır.⁴¹

3.2- Karların Yeniden Yatırıma Dönüştürülmesi

Bazı ülkeler firmaların karlarını dağıtmaya-

rak yeniden yatırıma dönüştürmelerini teşvik için dağıtılmayan karlarla finanse edilen yatırımların sermaye maliyetini önemli ölçüde düşürmüş, dağıtılan karlardan alınan vergileri artırmıştır.⁴² Letonya, kurum karlarına uygulanan %15 kurumlar vergisini kaldırarak bunun yerine ülkede mukim ya da daimi işyeri bulunan şirketler tarafından dağıtılan kar paylarının brüt tutarı üzerinden %20 kurumlar vergisi getirmiştir.⁴³ Ayrıca, Estonya ve yakın dönemde Gürcistan'da yapılan benzer şekilde,⁴⁴ dağıtılmayan karları vergi dışında tutmuştur.⁴⁵ Buradaki amaç, ekonomiyi teşvik etmek ve yatırımcılara büyük faydalar sağlamaktır. Yeni düzenleme ile yatırıma dönüştürülen karlar, kurumlar vergisine tabi olmayacak, kurum sadece kar dağıtırsa ya da kar dağıtımı sayılan diğerk bazı ödemeleri gerçekleştirirse ancak o zaman kurumlar vergisi ödeyecektir.⁴⁶ Dağıtılan karlar üzerinden alınan vergi, bir kar payı stopaj vergisi olmadığı için yürürlükteki vergi anlaşmalarından etkilenmeyecektir. Geçici bir hüküm ile 1 Ocak 2018 tarihinden öncesine ait karlardan yapılan dağıtımlar, kar payını elde eden kişi bünyesinde %10 oranında vergiye tabi tutulmuştur.⁴⁷ Arjan-

⁴⁰ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.72

⁴¹ EY, Belgium introduces 100% participation exemption, <https://www.ey.com/gl/en/services/tax/international-tax/alert--belgium-introduces-100-percent-participation-exemption> (29.06.2019).

⁴² OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.74.

⁴³ Brüt karpayını, net kar payının 0,8'e bölünmesi ve %20 oranı ile çarpılması suretiyle hesaplanacağı için, net karpayının efektif vergi yükü %20'değil %25'e yükselmiştir.

⁴⁴ DELOITTE. "Latvia moves to taxation of corporate profit distributions" (http://newsletters.usdbriefs.com/2017/Tax/ WTA/171013_2.pdf). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.

⁴⁵ Bu kapsama; aktif (ticari faaliyet gelirleri) ve pasif (karpayları, faiz ve rolayti) gelirler ile bütün varlık türlerinin satışından doğan sermaye kazançları (hisse senetleri ve menkul kıymetler dahil) girmektedir. Mukim olmayanlar tarafından taşınmaz satışları istisnadan yararlanamayacaktır. PWC. "Latvia, Corporate - Significant developments" (<http://taxsummaries.pwc.com/frmTerritoryPrintPreview?openForm&countryName=Latvia&Type=Corporate>). Erişim tarihi: 39 Haziran 2019.

⁴⁶ Kar payına benzeyen gizli kar dağıtımları ve kar dağıtımı sayılan ödemelerin kapsamına; işle ilgili olmayan harcamalar, aşırı faiz ödemeleri, ilişkili kişilere yönelik krediler, transfer fiyatlamaları, nitelikli olmayan borç ve tasfiye giderleri girmektedir. Gayrimenkul satışından doğan sermaye kazançları kar dağıtılacağı zaman vergilendirilecektir. Hisselerin (36 ay elde tutulan) satışından doğan sermaye kazançları, bazı koşulların sağlanması şartıyla, vergiden istisna edilmiştir. Kara listede yer alan ülkelere kurulan şirket hisselerin satışından doğan kazançlara istisna uygulanmayacaktır. Bkz., Anri LEIMANIS. "Corporate Income Tax in Latvia. Is it 20% or 0%?" (<https://trinity.eu/2018/08/23/corporate-income-tax-in-latvia-is-it-20-or-0/>). Erişim tarihi: 24 Haziran 2019.

⁴⁷ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.74.

tin’de, yasal kurumlar vergisi oranında yapılan indirimi⁴⁸ telafi etmek için, mukim olan yada olmayan kişilere dağıtılan kar payları için ek bir stopaj getirilmiştir. Oran, 2018-2019 hesap dönemi için %7 olarak belirlenmiştir. Ancak yasal kurumlar vergisi oranının %25’e düşeceği 2020 yılından itibaren kar payı stopaj oranı da %13’e yükseltilecektir. Böylece dağıtılan karlar üzerindeki efektif vergi yükü (kurumlar vergisi ve vergi sonrası kardan yapılan stopajın toplamı) önceki kurumlar vergisi oranına (%35) yaklaştırılmak suretiyle, karın dağıtılmayarak yeniden yatırıma dönüştürülmesi teşvik edilmiştir.⁴⁹ Ayrıca, 2018 yılından itibaren toplam vergiye tabi matrahı aşan kar dağıtımlarında uygulanan %35 oranındaki denkleştirme vergisi kaldırılmıştır.⁵⁰

Hollanda, yatırımları teşvik amacıyla 2018 yılından itibaren karpayı stopaj vergisi istisnasının kapsamına; özel şirketlerin (BVs) ve kamu şirketlerinin (NVs) yanında, Avrupa Ekonomik Bölgesinde ya da vergi anlaşması (temettü maddesi) bulunan diğer ülkelerde bulunan ana şirketlerine kar dağıtan holding kooperatifleri de dahil etmiştir.⁵¹ Böylece kooperatif şirketler ile diğer şirket türleri arasındaki fark ortadan kaldırılmış ve ayrıca istisnanın kapsamına AB ya da Avrupa

Ekonomik Bölgesi üyesi ülkelere elde edilen kar paylarının yanında, Hollanda ile bu konuda vergi anlaşması imzalanmış⁵² çok sayıda üçüncü ülkelerdeki hisse sahipleri de dahil edilmiştir. Bu uygulama 2021 yılından itibaren faiz ve royalty ödemeleri için de geçerli olacaktır.⁵³ İstisnadan yararlanabilmek için; i) şirketin kar dağıtımından önceki yılda gerçek faaliyetlerinin ağırlıklı olarak (en az %70) iştiraklerin ya da ilişkili kişi/kuruluşların finansmanından oluşması ve ii) nitelikli üyelik haklarına (yıllık karın ya da tasfiye karının en az %5’i) sahip olması gerekmektedir.⁵⁴

3.3- Vergi Teşvikleri

Bazı vergi teşviklerinin kapsamı 2018 yılında genişletilmiş; özellikle genel vergi teşvikleri artırılmış, amortisman kurallarında değişikliğe gidilmiş ve küçük işletmeleri ilgilendiren indirimler yükseltilmiştir. Ancak bir önceki yıla göre Ar-Ge ve çevreye yönelik vergi reformları daha sınırlı kalmıştır.⁵⁵ ABD, resesyonla mücadele kapsamında şirketlerin vergi yükünü düşürmek için bazı sermaye yatırımlarının (binalar hariç) anında indirilmesi (bonus amortisman) rejimine geçmiştir. Böylece maddi varlıkların maliyetinin %50’sini kullanılmaya başladıkları hesap döne-

⁴⁸ Arjantin’de 29 Aralık 2017 tarihinde kurumlar vergisi oranı; 2018-2019 yılları için %35’den %30’a, 2020 ve sonrası için %25’e düşürülmüştür. EY. “Argentine tax reform: A review of key provisions” (<https://www.ey.com/gl/en/services/tax/international-tax/alert--argentine-tax-reform---a-review-of-key-provisions>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.

⁴⁹ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.74.

⁵⁰ WORLD TAX. “Updates and review of Argentine tax legislation” (<https://www.itrworldtax.com/NewsAndAnalysis/Updates-and-review-of-Argentine-tax-legislation/Index/20>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.

⁵¹ Hollanda uluslararası anlaşma hükümlerinin kötü niyetli kullanımı önlemek adına, 2020 yılından geçerli olmak üzere, düşük vergili yerlere yapılan dağıtımlarda ya da avantajın kötüye kullanılması durumlarında, kar payı ödemelerinden stopaj yapma kararı almıştır. Bkz., COMPANY NL. “Expansion of the dividend withholding tax exemption and broadening dividend withholding tax base to include holding cooperatives” (<https://www.company.nl.com/blog/2017/09/21/dutch-dividend-withholding-tax/>), Erişim tarihi: 29 Haziran 2019

⁵² Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları genellikle %15 oranı yerine, düşük %5 stopaj uygulanmasını öngörmektedir.

⁵³ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.74.

⁵⁴ Grant THORNTON. “Important expansion Dutch dividend withholding tax exemption” (<https://www.grantthornton.nl/globalassets/1.-member-firms/netherlands/insights/2017/grant-thornton-important-expansion-dutch-dividend-withholding-tax-exemption-budget-day-2017.pdf>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.

⁵⁵ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.74.

minde indiren ve kalan %50'sine ise hızlandırılmış amortisman uygulayan mükellefler için, ilk yıl amortisman oranı %50'den %100'e çıkartılarak, faydalı ömrü 20 yıl olan ekipman ve diğer maddi varlıkların (kullanılmış olanlar dahil) hemen indirilmesine imkan tanınmıştır.⁵⁶ Böylece mükellefler satın aldıkları ya da hizmete girdikleri yılda maddi varlıkların ilk 5 yıl maliyetinin tamamını indirebileceklerdir.⁵⁷ Daha sonra oran 2023- 2027 yılları arasında her yıl %20 azalarak 2027 yılında sıfıra düşürülecektir, yani bu yıldan itibaren standart amortisman kurallarına geri dönecektir.⁵⁸ Arjantin, enflasyonun mükelleflerin finansal durumu üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla, 24 Nisan 2018 tarihinden itibaren iktisadi kıymetlerin değerlendirilmesinde yeni bir rejime geçerek, ülkede mukim kişi/kuruluşların vergilendirilecek gelir getiren varlıkları için matrah ayarlaması (vergi değerinin yeniden ayarlanması) yapmalarına imkan sağlamıştır.⁵⁹ Buna göre varlıkların değeri, iktisap/inşa

edildiği her yıl başlangıçta belirlenen vergi değerine bir yeniden değerlendirme faktörü uygulanmak suretiyle yeniden belirlenecektir. Sabit varlıkların değeri bağımsız bir değerlemeci tarafından tespit edilecektir. Vergi matrahının yeniden değerlendirilmiş tutarına varlığın türüne göre; %5-15 arasında⁶⁰ değişen tek seferlik bir yeniden değerlendirme vergisi uygulanacaktır.⁶¹

Bazı ülkeler, genel vergi teşviklerinde ve indirilebilecek sermaye harcamalarında değişikliğe gitmiştir. Lüksemburg yatırım vergi kredisinin⁶² kapsamına; yazılım alımları ile bazı spesifik araçları da dahil etmiştir.⁶³ Buna göre; yolcu araçları, sıfır emisyonlu, elektrikli ya da hidrojen yakıtlı araçlar, M1 belgesine sahip yolcu taşımaya mahsus, yolcu bölmesi olan ve şoför koltuğu dahil dokuzdan fazla koltuğu olmayan araçlara 2018 yılından itibaren yatırım vergi kredisi verilecektir. Böylece Lüksemburg elektromobilitiyi artırmak ve sera gazı emisyonunu 2050 yılında 1990 yılındaki seviyesinin %60 altına çekmek taahhütleri

⁵⁶ RÖDL and PARTNER, "Capital Expense and Depreciation Changes", (http://www.roedl.net/us/tax_reform/key_business_tax_provisions/capital_expense_and_depreciation_changes.html). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.

⁵⁷ Richard M. NUGENT, ve diğerleri. "United States: Proposed Rules For Full Expensing Of Capital Investments" (<http://www.mondaq.com/unitedstates/x/732100/property+taxes/Proposed+Rules+For+Full+Expensing+Of+Capital+Investments>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.

⁵⁸ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.75.

⁵⁹ William HUGHES. "Comprehensive Tax Reform in Argentina" (<https://www.valuationresearch.com/pure-perspectives/comprehensive-tax-reform-in-argentina/>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.

⁶⁰ Veri oranları; i) stok taşınmazlarda %8, ii) stok olmayan taşınmazlarda %15, iii) sermayeye iştiraklerinde %5 ve iv) diğer varlıklarda %10'dur. KPMG. "Argentina: Tax reform measures are enacted" (<https://home.kpmg/be/en/home/insights/2018/01/tmf-argentina-tax-reform-measures-are-enacted.html>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.

⁶¹ EY. "Global Tax Alert" (<https://www.ey.com/Publication>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019; OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.75.

⁶² Lüksemburg'da işletme sahipleri bazı yatırımları için (bina ve arazi hariç) vergi kredisinden yararlanabilmektedir. Bu kapsamda; i) bazı taşınır mallarda, ek yatırımlar için %13 (2016'da %12 idi) bir vergi kredisi, ii) spesifik küresel yatırımlarda 150.000 Euro'yu aşmayan ilk kısmı için %8 (2016'dan %7 idi) ve 15.000 Euro'yu aşan kısmı için (sosyal faaliyetlerde kullanılan binalardaki yatırımlar, otel binalarında sıhhi ve merkezi ısıtma tesisatı yatırımları ve amortismanı tabi maddi varlık yatırımları) %2 oranında vergi kredisi verilmektedir. Bu %8 ve %2 oranları, çevrenin korunmasına yönelik yatırımlar, enerji tasarrufunun artırılması, engelliler için istihdamın artırılması gibi özel amortismanı tabi varlıklar için %9 ve %4 olarak uygulanmaktadır. Gayrimenkul, maddi olmayan duran varlık ve araç gibi bazı yatırımlar, kanunda özel izin verilmedikçe vergi kredisinin dışında tutulmuştur. PWC. "Lüksemburg, Corporate-Tax credits and incentives" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Luxembourg-Corporate-Tax-credits-and-incentives>). Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019.

⁶³ PWC. "Tax changes for 2018 approved by Parliament". (<https://www.pwc.lu/en/tax-consulting/docs/pwc-tax-151217.pdf>). Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019.

doğrultusunda, 31 Aralık 2017 tarihinden sonra ilk kez kayıt ve tescil ettirilen özellikli bazı araç sahibi işletmelere önemli bir vergi avantajı sağlanmıştır. Toplam yatırımın hesaplanmasında araç başına 50.000 Euro'ya kadar alım fiyatları (sübvansiyonlar düşüldükten sonra) dikkate alınacaktır. İlave yatırımlarda limit sınırlaması olmayıp, tamamı %13 oranında vergi kredisinden yararlanabilecektir.⁶⁴ Yeni düzenleme ile ayrıca küresel yazılım yatırımlarının maliyetinin 150.000 Euro'ya kadarlık ilk kısmı için %8 ve 150.000 Euro'yu aşan ikinci kısmı için %2 oranında vergi kredisi getirilmiştir. Ancak bu vergi avantajı yazılımın satın alındığı yıldaki vergi borcunun %10 ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca kendiliğinden geliştirilen (satın alınmayan) ya da ilişkili kişilerden alınan yazılımlar hariç tutulmuştur. Yazılım vergi kredisi talebinde bulunan bir mükellef, ayrıca entelektüel sermaye (IP) rejiminden yararlanamayacaktır.⁶⁵ Böylece çifte vergi avantajının da önüne geçilmiştir. Macaristan, 2018 yılında yatırım vergi teşvikinden yararlanacak nitelikli yatırımların kapsamına enerji etkinliğini artırmayı amaçlayan yatırımları da dahil etmiştir.⁶⁶ Bu gibi yatırımların aktifleştirildiği yılı takip eden 5 yıl içinde toplam yatırım maliyetinin %30'u talep edilebilecektir. Bu oran, küçük ölçekli işletmelerde %20,

orta boyllu işletmelerde %10 artırımlı uygulanmaktadır.⁶⁷ Almanya, düşük değerli varlıklarda (bilgisayar, küçük ofis mobilyası gibi) tek seferde indirilebilecek miktarı 2018 yılında 410 Euro'dan 800 Euro'ya çıkarmıştır. Diğer sermaye varlıkları ise faydalı ömrüne göre ya da kullanımına bağlı olarak amorti edilmeye devam etmektedir.⁶⁸ Japonya, 1 Nisan 2018-31 Mart 2021 tarihleri arasında işçi ücretlerinde artış yapan işletmelere yeni vergi teşvikleri getirmiştir.⁶⁹ Bir önceki yıla göre çalışanlarına ödediği ortalama ücreti en az %3 oranında artıran işletmeler %15 oranında, önceki iki yıla göre eğitim maliyetlerini en az %20 oranında artıran işletmeler ise %20 oranında vergi kredisinden yararlanacaktır. Küçük ya da orta ölçekli işletmelerde ise; çalışanların ücretlerine en az %1,5 oranında artış yapanlar %15 oranında, ücretlerde en az %2,5 oranında artış yapan ve işçinin eğitimine en az %10 yatırım yapanlar ise %25 oranında indiriminden yararlanabilecektir.⁷⁰

Araştırma ve geliştirmeye (Ar-Ge) yönelik vergi reformları 2018 yılında bir önceki yıla göre oldukça sınırlı kalmıştır. ABD tartışmalı bir şekilde araştırma ve deneysel harcamaların amortismanına ilişkin kuralları değiştirmiştir. Buna göre 2022 yılından geçerli olmak üzere spesifik Ar-Ge harcamaları 5 yılda (ülke dışında yapılan-

⁶⁴ DELOITTE. "Luxemburg Tax Alert" https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/lu/Documents/tax/taxalerts/lu_luxembourg-draft-2018-law_17102017.pdf. Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019.

⁶⁵ KPMG. "New tax measures purposed for 2018" (<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/lu/pdf/lu-kpmg-luxembourg-tax-alert-budget-law-2018.pdf>). Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019.

⁶⁶ Macaristan genel kalkınmayı teşvik programına göre; yatırımın tamamlanmasından sonra 13 yıllık bir dönem için, teşvik başvurusunun yapıldığı hesap dönemini takip eden yıldan başlayarak maksimum 16 yıl içinde teşvik talebinde bulunulabilmektedir. Her hangi bir yılda yararlanılacak vergi teşviki ödenecek verginin %80'ine kadardır. Uygunluk kriterleri i) minimum 3 milyar HUF (9,7 milyon EU) yatırım hacmi, ii) minimum 50 yeni işgücü ya da 1 milyar HUF (3,2 milyon EU) yatırım hacmi ve ii) 25 yeni işgücü, şeklindedir. İstihdamı artırmayı amaçlayan yatırımlar, Ar-Ge ya da serbest girişim bölgelerinde yürütülen faaliyetler ayrıca sübvansiyon edilebilmektedir. PWC. "Investing in Hungary" (https://www.pwc.com/hu/hu/szolgalattasok/adotanacsadas/allami_tamogatasi/invest_in_hungary.pdf). Erişim tarihi: 02 Temmuz 2019.

⁶⁷ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.75.

⁶⁸ DEUTSCHEBANK. "German corporate taxes" (https://www.dbresearch.com/PROD/RPS_EN-PROD/PROD0000000000476988/German_corporate_taxes%3A_Growing_need_for_action.pdf). Erişim tarihi: 03 Temmuz 2019.

⁶⁹ EY. "Japan enacts 2018 tax reform bill", (<https://www.ey.com/Publication>). Erişim tarihi: 03 Temmuz 2019.

⁷⁰ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.75-76.

lar ise 15 yılda⁷¹⁾ amorti edilebilecektir.⁷² Ayrıca yazılım geliştirmeye yönelik harcamalar Ar-Ge harcamalarının tanımına dahil edilmiştir. Böylece 1954 yılından buyana ilk kez Ar-Ge harcamalarının gerçekleştiği yılda masraf yazılması ya da cari gider olarak indirilmesi (60 aydan az olmayan bir dönem boyunca amorti edilmesi) seçeneği artık mümkün olmayacaktır. Bu durumda şirketler 2022 yılından itibaren Ar-Ge maliyetlerini hemen değil 5 yılda amorti edecekleri için, Ar-Ge maliyetlerini gerçekleştikleri yılda indiren mükelleflerin 31 Aralık 2021'den sonra başlayan hesap dönemleri için muhasebe yönteminde değişiklik başvurusunda bulunmaları (Form 3115) gerekmektedir.⁷³ Bu değişikliğin yatırım maliyetini artıracığı, Ar-Ge harcamalarını çarpıtacağı, ekonomik çıktıyı azaltacağı ve ayrıca vergi sisteminde karmaşıklıkla yol açacağı, dolayısıyla yeniden tam harcama (%100 amortisman) yöntemine dönüşmesi gerektiği yönünde değerlendirmeler mevcuttur.⁷⁴ Slovakya, Ar-Ge harcamalarını artırmak ve bilgiye dayalı bir ekonomi oluşturmak amacıyla.⁷⁵ 2018 yılında süper indirim oranı %25'den %100'e çıkartılarak, ilişkili yatırımların tamamen

ve derhal indirilmesine imkan tanımıştır.⁷⁶ Meksika ve Türkiye, özel ekonomik bölgelerde uygulanan vergi teşviklerinin kapsamını genişletmiştir. Meksika, 2017 yılı sonunda toplam 5 özel ekonomik bölgenin 4'ünde; ilk on yıl için %100, sonraki beş yıl için %50 kurumlar vergisi istisnası getirmiştir. Ayrıca sosyal güvenlik katkıları için (işveren sağlık ve doğum sigortası) ilk 10 yıl %50 ve sonraki 5 yıl için %25 oranında vergi kredisi ve işgücünün eğitim harcamaları için 15 yıl süre ile %25 indirim sağlamıştır. Progreso özel ekonomik bölgesinde ise; yatırımın ilk altı yıl iktisap maliyetinin tamamı indirilebilmekte, işçi eğitim harcamalarının %50'si indirilebilmek ve Ar-Ge ile ilgili harcamalar için %30 vergi kredisi sağlanmaktadır.⁷⁷ Türkiye'de, serbest bölgelerde inşa edilen binalar için, başlangıçta 5 yılı süre ile,⁷⁸ daha sonra da daimi emlak vergisi muafiyeti getirilmiş ve muafiyetin kapsamı genişletilmiştir.⁷⁹ Böylece, serbest bölgelerde yer alan binalar, kiraya verilmemek şartıyla daimi olarak emlak (bina) vergisi muafiyetinden yararlanabilecektir.⁸⁰ Danimarka, petrol ve doğal gaz çıkartma ile ilgili Kuzey Denizi Anlaşması kapsamında 2017-2025

⁷¹ Bunun bir şirketin araştırmasını ABD'de sürdürmesi ya da ABD'ye taşıması yönünde bir teşvik sağlayabileceği ifade edilmektedir. KPMG. "Tax Reform: And the Winner Is R&D" (<https://home.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/03/tnf-wnit-rd-march12-2018.pdf>). Erişim tarihi: 04 Temmuz 2019.

⁷² OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.76.

⁷³ BDO. "Tax reform impacts the research tax credit" (<https://www.bdo.com/insights/tax/federal-tax/tax-reform-impacts-the-research-tax-credit-domest>). Erişim tarihi: 04 Temmuz 2019.

⁷⁴ Robert Bellafiore, Amortizing Research and Development Expenses Under the Tax Cuts and Jobs Act, <https://taxfoundation.org/research-development-expensing-tcja/> (04.07.2019).

⁷⁵ PWC. "Slovakia, R&D super-deduction" (<https://www.pwc.com/sk/en/investments-and-radi-support-in-sk/rad-super-deduction.html>). Erişim tarihi: 04 Temmuz 2019.

⁷⁶ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.76.

⁷⁷ ZEE. "Special Economic Zones in Mexico" (http://www.wfr.org.pl/sites/default/files/mek_pan/20180910%20-%20SEZ%20EN.pdf). Erişim tarihi: 5 Temmuz 2019; ayrıca bkz., (<https://www.taxand.com/wp-content/uploads/2018/04/Mexico-Special-Economic-Zones.pdf>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.

⁷⁸ Emlak Vergisi Kanunu m. 5/f (Yürürlük 24.02.2017).

⁷⁹ Emlak Vergisi Kanunu 4/m; "Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ait binalar (Vakıf senedindeki cihete tahsis edilmek şartıyla) ile organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri ve sanayi sitelerinde yer alan binalar" (7033 sayılı kanunun 10 uncu maddesiyle eklenen ibare).

⁸⁰ GİB. "7033 Sayılı Kanun Kapsamında Emlak Vergisi Muafiyeti Hakkında Özelge"(Sayı: 85373914-175.01.01.02[66.01.12]-E.120411, Tarih: 24.09.2018).

yılları arasında, hidrokarbon indirimini %5'ten %6.5'e (toplamda %39) yükseltmiş; hidrokarbon için azalan bakiyeler usulü amortisman oranı %15'den yıllık %20'ye çıkartmıştır. Genel uygulamanın aksine, her iki indirimden de kurulum yapıldığı andan değil, vergi ödemesinin yapıldığı anda yararlanılabilecek, varlıklar satıldığında bu tutar hesaptan düşülecektir. Ancak teşvik sadece hidrokarbon vergisi kısmına uygulanacaktır, yani kurumlar vergisi kısmı hariç tutulmuştur.⁸¹ Petrol fiyatlarında meydana gelecek artışlara karşı, hidrokarbon üreticileri ile hükümet arasında dengeyi sağlamak için, sağlanan vergi avantajına eşdeğer bir geri ödeme zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre, teşviklerden yararlanan işletmeler 2022 vergilendirme döneminden itibaren, fiyatların 2017 yılına göre varil başına yıllık ortalama 75 dolar ve üzerinde artması halinde ilave %5 oranında bir beklenmedik kazanç vergisi (hava vergisi) ödeyecektir. Fiyatlar 85 dolar ve üzerinde bir artış gösterirse ilave vergi %10'a yükseltilecektir.⁸² Ayrıca petrol ve gaz aramalarında yeşil girişimleri teşvik için ayrıca 100 milyon DKK'luk yeni bir yatırım havuzu oluşturulmuştur.⁸³

3.4- Kurumlar Vergisi Matrahının Genişletilmesi

Bazı ülkeler oran indiriminden kaynaklanan

gelir kayıplarını telafi etmek için 2018 yılı içinde matrahı genişletmeye yönelik önemli önemli reformlar (vergiden kaçınma ile mücadele, matrah aşındırma ve kar aktarımı sayılan uygulamalar, zararların ileriye taşınması gibi) gerçekleştirmiştir.⁸⁴ Zararların ileriye taşınmasına sınırlama getirilmesi bir önceki yıla benzer şekilde matrahı genişletmek için kullanılan en yaygın uygulama olmuştur.⁸⁵ Hollanda, 1 Ocak 2019'dan itibaren zararların ileri taşınma süresini 9 yıldan 6 yıla düşürmüştür.⁸⁶ ABD, indirilebilecek zararlara vergilendirilecek gelirin %100 yerine, %80'i şeklinde kalıcı bir sınırlama geçirmiş ve zararların 2 yıl geriye taşınmasını kaldırarak, zararların 20 yıl ileriye taşınması uygulamasını sınırsız hale getirmiştir. Böylece örneğin 2017 yılında 2 milyar dolar zarar ve 2018 yılında 15 milyar dolar zarar beyan eden bir işletmenin, 2019 yılında 15 milyar dolar kar etmesi halinde, vergilendirilecek gelirinden 2017 yılına ait zararın tamamını, 2018 yılına ait zararın ise %80'ini (12 milyar dolar) indirilebilecektir. Bu durumda işletmenin 2019 yılı vergiye tabi gelir 1 milyar dolar olacak, 3 milyar dolar zarar ise ileriye taşınacaktır.⁸⁷ Zararların ileri taşınmasına sınırlama getirilmesinin amacı kurumlar vergisi hasılatını korumaktır. Ancak araştırmalar bu tür uygulamaların firmaları daha az riskli alanlara ve daha az karlı yatırımlara

⁸¹ Danimarka'da petrol ve doğal gaz arama faaliyetleri %22'lik yasal kurumlar vergisi oranına değil daha yüksek %25 oranına tabidir. Ayrıca diğer faaliyetlerden kaynaklanan zararların düşülmesine izin verilmemektedir. Bu orana ilaveten şirket karlarına %52 oranında hidrokarbon vergisi uygulanmaktadır. Hidrokarbon vergisi hesaplanırken, %25 kurumlar vergisi oranı düşüldüğü için söz konusu şirketlerin efektif vergi oranı %64 olmaktadır. PWC. "Denmark, Corporate-taxes on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Denmark-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.

⁸² KPMG. "Danish hydrocarbon tax incentives – Draft bill" (<https://home.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/07/tnf-denmark-jul12-2017.pdf>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.

⁸³ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.76.

⁸⁴ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.76.

⁸⁵ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.76.

⁸⁶ Böylece örneğin 2018 yılına ait zararlar 2017 yılına kadar taşınabilecekken, 2019 yılına ait zararlar ancak 2025 yılına kadar taşınabilecektir. Bkz., (<https://dentons.boekel.com/en/insights/alerts/2019/january/9/tax-alert-january-2019>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.

⁸⁷ Örnek için bkz., (<https://www.bakertilly.com/insights/untangling-tax-reform-business-losses-and-nols-for-corporate-and-noncorpora/>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.

yönlendirdiğini ve önemli etkinlik maliyetleri doğurduğunu göstermektedir. OECD'ye göre ideal olan; zararların sınırsız olarak geriye ya da ileriye taşınmasına izin verilmesi ve zararların gerçek değerlerini korumak için enflasyona endekslenmesidir. Bu, vergiden kaynaklanan düşük riskli projelere yönelimin ortadan kaldırarak ve kurumlar vergisinin otomatik stabilizatör etkisini artıracaktır. OECD üyesi 34 ülkenin 18'i zararların sınırsız ileri taşınmasına izin verirken, ülkelerin çoğu zararları enflasyona endekslemediği gibi, bazı ülkeler de mali yılda indirilebilecek zarar miktarına sınırlama getirmektedir.⁸⁸

Belçika, kurumlar vergisi matrahını genişletmek amacıyla şirket sermayesinden indirilmesine (ACE)⁸⁹ izin verilen faizin hesaplanmasında (NID) hesaplanmasında değişikliğe gitmiştir. NID, mukim ya da mukim olmayan bütün kurumlar vergisi mükelleflerini kapsamaktadır. Ancak diğer avantajlı vergileme hükümlerinden yararlanan şirketler (serbest bölgede kurulanlar,

yatırım şirketleri, kooperatif şirketler, tonaj vergisine tabi gemicilik şirketleri, bazı küçük ve orta ölçekli yatırımcı işletmeler gibi) NID rejiminden yararlanamayacaktır. NID, net varlıklara⁹⁰ göre hesaplanan fiktif bir faiz miktarının vergilendirilecek gelirlerden indirilmesine izin vermektedir. Bir başka ifadeyle matrahtan kurum öz sermayesi için farazi bir indirim imkanı sunarak, borç faizleri gibi öz sermaye için de bir miktar indirim izin vermektedir. İndirim miktarı; ulusal faiz oranı⁹¹ ile ayarlanmış net öz sermayenin çarpımı sonucunda bulunmaktadır.⁹² Değişiklikle birlikte indirimin hesaplanmasında bir önceki yılın net öz sermaye değeri yerine son 5 yılın ortalama net sermaye değeri esas alınmaya başlanmıştır.⁹³ NID'in amacı; borç ve öz sermaye ile finansman arasındaki farkı azaltarak sermaye yoğun yatırımları teşvik etmektir.⁹⁴ Araştırmalar, NID'in küçük çaplı işletmeler için yatırım cazibesini artırdığı ve şirketlerin borçluluğunu azalttığını göstermektedir.⁹⁵ Faiz indiriminde bu şekilde bir

⁸⁸ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.77.

⁸⁹ Avrupa'da kurum öz sermayesine indirim sağlanması (ACE), Belçika'dan (2006) önce, Hırvatistan (1994), İtalya (1997) ve Avusturya'da (2000) denemiştir. Ancak 2006 yılında üç ülke de bundan vaz geçmiştir. İtalya 2012 yılında ACE'ye dönüş yapmıştır. Letonya 2009'da ACE'ye geçmiş ancak 2014'te kaldırmıştır. Lihtenştayn, ACE'yi 2011'den beridir uygulamaktadır. İsviçre yakın dönemde ACE'ye geçmeyi planlamış, ancak sonradan kurumlar vergisi reform paketinden çıkarmıştır. Bkz., Josef KONINGS ve diğerleri. "The Role of an Allowance for Corporate Equity for the Capital Structure and Employment in Multinational Enterprises". Vives Policy Paper. July 2016. s. 13.

⁹⁰ Bu kapsama; hisse senedi ihraç primleri, yeniden değerlendirme kazançları, kar ya da zararların ileri taşınması ve sermaye yatırımı sübvansiyonları girmektedir.

⁹¹ Ulusal faiz oranı, 10 yıllık Belçika devlet tahvil gelirlerinin yıllık ortalamasına göre hesaplanmaktadır.

⁹² Örneğin, varlıkları 100.000 birim, vergi öncesi karı 4.000 birim, kurumlar vergisi 1,360 birim (ya da %33,99) olan bir şirket, NID sayesinde $100.000 \times \%0,03$ oranında (3.000) indirim sağlayacak, böylece efektif kurumlar vergisi 340 birim (%8,5) olacaktır. Bkz., (https://finance.belgium.be/en/ondernemingen/vennootschapsbelasting/belastingvoordelen/notionele_interestaftrek#q4). Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.

⁹³ Council of the European Union. "Belgium's notional interest deduction regime" (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14364-2018-ADD-1/en/pdf>). Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.

⁹⁴ NID rejimi ile Belçika uluslararası kabul görmüş cazip bir kurumlar vergisi rejimi sunmayı hedeflemektedir. Ülkede 1982 yılından beri uygulanan çok uluslu şirketleri çekmeye yönelik özel vergi rejiminin (Koordinasyon Merkezleri Rejimi) AB kuralları çerçevesinde aşamalı olarak sona ereceği için, buna alternatif olarak getirilmiştir. Vergilendirilecek gelirden öz sermayeye göre hesaplanan bir faizin indirilmesine izin vermek suretiyle öz sermaye ile finanse edilen yatırımları (maddi ya da gayri maddi) daha cazip hale getirmeyi, ayrıca şirketlerin efektif vergi yükünü azaltarak yatırımın vergi sonrası getirisini artırmayı hedeflemektedir KONINGS, s. 3. Öz sermaye ile finansmanın şirketler üzerindeki etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz., Nihat EDİZDOĞAN, ve Ali ÇELİKKAYA. Vergilerin Ekonomik Analizi. Dora Yayıncılık. Bursa 2012. s. 136-137.

⁹⁵ KONINGS, vd. s. 6.

değişikliğe gidilmesi BEPS 4 No'lu eylem planına göre atılmış önemli bir adımdır.⁹⁶

İngiltere ve İrlanda sermaye indirimi (vergi amortismanı) kurallarını 2018 yılında değiştirmiştir. İngiltere, varlıkların taban değerinin elde tutulduğu süre içinde⁹⁷ perakende fiyat endeksinde göre ayarlanmasına (satıştan doğan sermaye kazancından enflasyonun düşülmesine) izin vermektedir. Endekslenmiş indirim olarak bilinen bu uygulamanın amacı bir iktisadi kıymetin (gayrimenkul gibi) elden çıkartılması halinde doğacak sermaye kazancının vergilendirilecek kısmını azaltmaktır.⁹⁸ Gerçek kişiler için 6 Nisan 1998'den itibaren önce dondurulan ve ardından 6 Nisan 2008 tarihinde tamamen kaldırılan bu vergi avantajı, şirketler için de kaldırılmıştır. Böylece 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren sermaye kazançlarında endeksleme indirimi artık mümkün olmayacaktır.⁹⁹ İrlanda, gayri maddi haklarda sermaye indirimine sınırlama getirmiştir. Buna göre; paten, tasarım, ticari marka, domain, telif hakları, bilgisayar yazılımları, gizli bilgiler, know-how, lisanslar ve şerefliyeler gibi gayri maddi haklardan 10 Ekim 2017 tarihinden itibaren elde

edilen gelirin tamamı yerine her yıl %80'i talep edilebilecektir. Kalan indirimler ve faizler ileri taşınabilecektir.¹⁰⁰

Fransa, işletmeleri ilgilendiren Rekabet ve İstihdam Vergi Kredisinin (CIEC) oranını 2018 yılında %7'den %6'ya düşürmüştür.¹⁰¹ CICE ilk kez 2013 yılında uygulanmaya başlamıştır. İşletmelerin çoğunluğunun (yerli-yabancı) yararlandığı bir vergi kredisidir. Fransa ekonomisinin rekabet gücünü artırmak ve istihdam maliyetlerini azaltmak için ülkede kurumlar vergisi ödeyen yerli ve yabancı bütün mükelleflere sağlanan bir vergi kredisidir. Asgari ücretin (SMIC¹⁰²) 2,5 katından az ücret alan çalışanlara hesap dönemi içerisinde ödenen ücretin belli bir yüzdesi olarak hesaplanmakta ve doğrudan vergi matrahından indirilmektedir.¹⁰³ CICE oranları; 2013'te %4'den, 2014'te %6'ya, 2017'de geçici olarak %7'ye yükseltilmiş ve 2018'de yeniden %6'ya düşürülmüştür. CICE, 1 Ocak 2019'dan itibaren sosyal güvenlik sistemini finanse etmek için, işveren tarafında ödenen ücret kesintilerinde devamlı bir indirime dönüştürülmüştür.¹⁰⁴ Böylece, 2019 yılından itibaren asgari ücretin 2,5 katından az olan bütün

⁹⁶ Avrupa Komisyonu'nun 2016 yılında yayınladığı Vergiden Kaçınma ile Mücadele Direktifinin (ATAD) de temelini oluşturan BEPS 4 No'lu eylem planı; suni borç ayarlamalarını önlemek için, ilişkili ve ilişkili olmayan partilerden alınan borçlarda faiz sınırlaması getirmektedir. Bu kapsamda aşırı faiz indirimlerinden faydalanmak yoluyla borç kaydırmasının önlenmesi için, Belçika'nın yanında 2018 yılında ayrıca Arjantin, Finlandiya, İtalya, Hollanda, Yeni Zelanda, Polonya, İsveç ve ABD'de faiz sınırlaması kurallarında değişikliğe gitmiştir. Bkz., OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.80.

⁹⁷ 1982'den önce iktisap edilenler iktisadi kıymetler için 31 Mart 1982'den itibaren.

⁹⁸ (<https://www.alphalimited.co.uk/indexation-allowance-changes-january-2018/>). Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.

⁹⁹ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.79.

¹⁰⁰ İrlanda entelektüel sermayenin (fikri mülkiyet hakları) korunması, ticarileştirilmesi ve geliştirilmesinde bir cazibe merkezi olmayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda 2009 yılından yürürlüğe giren entelektüel sermaye rejimi (IP), ticari gelirler için %12,5 vergi oranını, Ar-Ge için %25 vergi kredisini ve BEPS (matrah aşındırma ve kar aktarımı) için %6,25 vergi oranını tamamlayıcı bir düzenlemedir. Söz konusu rejimde yapılan son değişiklik, hem İrlandalı şirketleri hem de rejimden yararlanan çok uluslu şirketleri etkilemiştir. EY. "Global Tax Alert, Ireland announces changes to capital allowances for intangible assets" (www.ey.com/taxalerts). Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.

¹⁰¹ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.77.

¹⁰² Fransa'da 2018 yılı itibarıyla aylık brüt asgari ücret 1.498,47 Euro'dur.

¹⁰³ CICE'nin yıllık kurumlar vergisi borcunu aşması halinde fazlalık 3 yıl ileri taşınabilmektedir. Kullanılmayan kısım üç yılın sonunda vergi idaresi tarafından mükellefe iade edilmektedir.

¹⁰⁴ PWC. "France, Corporate-Tax credits and incentives" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/France-Corporate-Tax-credits-and-incentives>). Erişim tarihi: 07 Temmuz 2019.

ücret ödemelerinde, işverenin katkısı %6 oranında indirilecektir. Bunun istihdam üzerinde, eskisine göre daha olumlu etkisi olacağı söylenebilir.

İtalya kurumlar vergisi matrahını genişletmek amacıyla, 1 Ocak 2019'da yürürlüğe girmek üzere bir dijital işlemler vergisi (LTD) getirmiştir. Bir muamele vergisi olan LTD, mukim olan ve olmayan bütün işletmeleri kapsamaktadır. Amacı, dijital hizmet sunanlar ile diğer hizmet sağlayıcılar arasındaki boşluğu kapatmak, halen kurumlar vergisi matrahına dahil edilemeyen kullanıcı tarafından üretilen içeriklerin ekonomik değerini kavramaktır. Vergi, elektronik olarak sunulan dijital hizmetlerde %3 (KDV hariç) oranında uygulanmaktadır.¹⁰⁵ AB dijital hizmetlerin vergilendirilmesi konusunda Mart 2018'de iki önemli Direktif yayınlamıştır.¹⁰⁶ Bunlardan ilki sınır ötesi faaliyette bulunan dijital işletmelerin vergilendirilecek bir irtibat noktası kurmalarına ilişkindir. İkinci Direktif ise, AB kullanıcılarına sunulan bazı dijital hizmetlerde uygulanacak bir dijital hizmet vergisini düzenlemektedir. Bu vergi, ulusal vergi matrahlarını korumak için uzun dönemli bir çözüm bulunana kadar, geçici bir çözüm olarak öngörülmektedir.¹⁰⁷ Dijital hizmetlerin vergilendirilmesi ayrıntılı olarak incelenmesi gereken başka bir çalışma konusudur.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

OECD genelinde 2000'li yıllardan beridir kurumlar vergisi oranları düşmektedir. Küresel krizden sonraki 2008-2015 yılları arasında bu düşme eğilimi yavaşlamakla birlikte, son üç yılda yeniden hızlanmıştır. Özellikle 2018 yılında kurumlar vergisinin oranı OECD genelinde ortalama %1'den fazla düşmüştür. Bazı ülkelerde (Belçika,

Fransa, Japonya, Lüksemburg, Norveç, İsveç ve ABD) bu oran %5'e yaklaşmıştır. Bu sayede son 18 yılda kurumlar vergisinin OECD ortalaması %32,5'ten %23,9'a inmiş ve kurumlar vergisi oranının %25 ve altında olduğu ülke sayısı 6'dan, 22'ye yükselmiştir. ABD ve Fransa gibi yüksek kurumlar vergisi oranı uygulayan gelişmiş G-7 ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkenin 2018 yılında kurumlar vergisi oranlarında ciddi indirim gitmiş olmaları, kurumlar vergisi oranlarındaki düşme eğiliminin süreceğini çok net bir şekilde göstermektedir. Buna rağmen ilginç bir şekilde kurumlar vergisi hasılatının, kurumlar vergisi oranlarındaki bu hızlı düşme eğiliminden çok fazla etkilenmediği görülmektedir.

Kurumlar vergisi reformları diğer kurumlar vergisi oranlarını da etkilemiştir. Bazı ülkeler standart kurumlar vergisi oranının yanında, ayrıca indirimli oranlar ve ek oranlar uygulamaktadır. Bu kapsamda Belçika belli bir cirosu olan küçük işletmeler için uyguladığı indirimli kurumlar vergisi oranını daha da düşürmüştür. Fransa belli bir ciroya kadar işletmeler için indirimli kurumlar vergisi oranı uygulamakla birlikte, kurumlar vergisi oranlarının ciddi olarak düşürülmesi neticesinde bu uygulamadan vaz geçmiştir. Ancak belli bir ciroyu aşan işletmeler için uyguladığı ek vergide her hangi bir değişiklik yapılmamıştır. Lüksemburg indirimli kurumlar vergisi limitini bir anda 25.000 Euro'dan 175.000 Euroya yükselterek, kurumlar vergisi tarifesini düz orana yaklaştırmıştır. Norveç, finans sektöründeki bazı şirketler için, yasal kurumlar vergisi oranından daha yüksek bir oran uygulamaktadır. Avustralya'da belli bir ciroya kadar küçük işletmelere uygulanan indirimli kurumlar vergisi oranı aşamalı

¹⁰⁵ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.81.

¹⁰⁶ Bu konuda OECD'nin de kapsamlı bir raporu vardır. Raporda; data, kullanıcı katkısı ve bunların entelektüel sermayeyle sinerjisi ayrıntılı olarak tanımlanmaktadır OECD. "Tax Challenges Arising from Digitalisation" (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264293083-en>). Erişim tarihi: 08 Temmuz 2019.

¹⁰⁷ OECD. Tax Policy Reforms 2018, s.84.

olarak düşürülmüştür. Hollanda belli bir ciroya kadar gelirler için uyguladığı indirimli kurumlar vergisi oranını aşamalı olarak indirmiştir. Hollanda ayrıca gayrimaddi haklara ayrıcalıklı bir vergi rejimi (IT) uygulamaktadır. Halen gayrimaddi haklardan elde edilen gelir indirimli %7 oranına tabi tutulmaktadır. Benzer uygulama İrlanda ve Lüksemburg'da da vardır. Portekiz'de belli bir cironun üzerindeki işletmeler ek vergi ödemektedir. Bu değişiklikler aynı zamanda OECD genelinde düz oranlı tarifenin yanında, alternatif tarife seçeneklerinin de bulunduğunu ve bazı ülkelerin ayrıca fikri mülkiyet hakları için özel bir tarife uygulandığını gözler önüne sermektedir. Vergilemede adaletin sağlanmasında vergi tarifesinin rolü büyüktür. Bu amaçla OECD genelinde bazı ülkelerin standart kurumlar vergisi oranlarının yanında, indirimli oranlar ya da ek oranlar ile bazı kazanç türleri için ayrıcalıklı tarifeler uygulaması son derece önemlidir.

Kurumlar vergisinde genel eğilim vergi oranlarını düşürülmesi yönünde olmakla birlikte, 2018 yılında bazı ülkeler tam tersine, kurumlar vergisi oranlarını yükseltmişlerdir. Az sayıda olan bu ülkeler arasında Türkiye geçici süreliğine oranı %20'den %22'ye yükseltmiştir. Letonya yatırımları teşvik amaçlı olarak dağıtılan karların vergi oranını %15'den %20'ye yükseltmiştir. Kanada'nın bazı eyaletlerinde kurumlar vergisi oranı yükselince, eyaletlerin ortalama kurumlar vergisi oranı %1 oranında artmıştır. İlginç bir şekilde artan oranlı bir kurumlar vergisi tarifesini uygulayan Kore, 28 yıl sonra kurumlar vergisi oranını, belli bir cironun üzerindeki işletmeler için yükseltmiştir.

Kurumlar vergisi oranlarını düşürmenin yanında yatırımları desteklemek için bazı ülkeler vergi teşviklerinin kapsamını genişletmiştir. Bunlardan en önemlisi ABD'nin yurt dışı kazançların vergilendirilmesinde genel trende uyum sağlayarak nihayet kaynak ilkesine geçmesidir. Benzer şekilde Belçika kar payları ve sermaye kazançları

arasındaki ayrımı 2018 yılında ortadan kaldırarak her iki kazanç türü için de tam istisna uygulaması başlatmıştır. Letonya ve Arjantin, dağıtılmayan karlarla finanse edilen yatırımları teşvik etmek için, dağıtılan karların vergi oranını artırmıştır. Letonya ayrıca dağıtılmayan karları 2018 yılından itibaren kurumlar vergisinden muaf tutmuştur. Bazı ülkeler ayrıca amortisman kurallarında değişikliğe gitmiştir. ABD, şirketlerin vergi yükünü düşürmek için geçici süreliğine sermaye yatırımlarının anında indirilmesi (bonus amortisman) rejimine geçmiştir. Almanya, düşük değerli varlıklarda tek seferde indirilebilecek miktarı yaklaşık iki katına çıkarmıştır. Arjantin enflasyona karşı matrah ayarlaması imkanı getirmiştir. Bazı ülkeler ise genel vergi teşviklerinin kapsamını genişletmiştir. Lüksemburg, vergi kredisinin kapsamına yazılımları ve bazı çevre dostu araç yatırımlarını dahil etmiştir. Macaristan, enerji etkinliğini artırmayı amaçlayan yatırımlara yeni bir vergi avantajı getirmiştir ve küçük işletmeler söz konusu teşvikten artırımlı olarak yararlanacaktır. Japonya dikkat çekici bir şekilde işçi ücretlerinde artış yapan ve işçi eğitimine yapılan harcamaları artıran işletmelere vergi indirimi getirmiştir ve küçük işletmeler, bu teşvikten daha fazla yararlanacaktır.

Araştırma ve geliştirmeye (Ar-Ge) yönelik vergi reformları 2018 yılında, bir önceki yıla göre daha sınırlı kalmıştır. ABD'de oldukça tartışılan bir düzenleme ile 1954 yılından buyana ilk kez, Ar-Ge maliyetlerinin hemen değil, 5 yılda amorti edilmesi kararı alınmıştır. Slovakya'da süper indirim oranı Ar-Ge harcamalarında %25'ten %100'e çıkartılarak, ilişkili yatırımların tamamen ve derhal indirilmesine imkan tanımıştır. Türkiye ve özellikle Meksika özel ekonomik bölgelerde uygulanan vergi teşviklerinin kapsamını genişletmiştir. Ayrıca Danimarka petrol ve doğalgaz aramalarında hidrokarbon vergisi indirimini geçici süreliğine nispeten yükseltmiştir.

Kurumlar vergisi matrahını genişletmeye yönelik reformlar 2018 yılında da sürmüştür. Bir

önceki yılda olduğu gibi 2018 yılında da en çok tercih edilen yollardan biri zararların ileriye doğru taşınmasına sınırlama getirilmesidir. Bu kapsamda Hollanda zararların ileri taşınma süresini 6 yıla düşürmüştür. ABD, indirilebilecek zararlara kalıcı bir sınırlama getirmiş, zararların geriye taşınmasını kaldırmış ve ileriye taşınmayı süresiz hale getirmiştir. OECD genelinde halen sadece 18 ülke zararların süresiz ileri taşınmasına izin vermektedir. Diğer yandan üye ülkelerin çoğu zararları enflasyona endekslemediği gibi, bazı ülkeler mali yılda indirilebilecek zarar miktarına sınırlama uygulamaktadır. Ancak araştırmalar ideal olanın; zararların süresiz olarak geriye ya da ileriye taşınmasına izin verilmesi ve zararların gerçek değerlerini korumak için enflasyona endekslenmesi olduğunu göstermektedir. Bunun yanında bazı ülkeler (Belçika başka olmak üzere, Arjantin, Finlandiya, İtalya, Hollanda, Yeni Zelanda, Polonya, İsveç ve ABD) 2018 yılında öz sermayeden indirilecek faiz miktarını düzenleyen kurallarda değişikliğe gitmiştir. Öz sermaye yoğun yatırımları teşvik etmek amacıyla kurum öz sermayesi için de belli bir miktar faizin indirilmesine izin veren bu uygulamanın dikkate alınmasında yarar vardır. Bazı ülkeler ise 2018 yılında sermaye indirimi kurallarında değişikliğe gitmiştir. İngiltere, enflasyona endekslenmiş indirim uygulamasını 2018 yılında tamamen kaldırmıştır. İrlanda, gayri maddi haklara sağlanan sermaye indirimine sınırlama getirmiştir. Ayrıca Fransa, istihdam maliyetlerini azaltmak için sağladığı CICE kredisinin oranını %6'ya düşürmüştür. İtalya'da halen kurumlar vergisi matrahına dahil edilemeyen dijital hizmetleri kapsamak üzere bir dijital işlemler vergisi (LTD) getirmiştir. Avrupa Komisyonu yayınladığı bir Direktif ile geçici bir çözüm olarak böyle bir vergi önermektedir.

KAYNAKÇA

- BAKER, M. (2019). "Luxembourg's New Corporate Tax Measures" (<https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2019/03/luxembourg-new-corporate-tax>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

- BELLAFFIORE, R. (2018). "Amortizing Research and Development Expenses Under the Tax Cuts and Jobs Act", (<https://taxfoundation.org/research-development-expensing-tcja/>). Erişim tarihi: 4 Temmuz 2019.
- KPMG. (2018). "Tax Reform: And the Winner Is R&D" (<https://home.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/03/tnf-wnit-rd-march12-2018.pdf>). Erişim tarihi: 04 Temmuz 2019.
- BDO. (2018). "Tax reform impacts the research tax credit" (<https://www.bdo.com/insights/tax/federal-tax/tax-reform-impacts-the-research-tax-credit,-domest>). Erişim tarihi: 04 Temmuz 2019.
- CHEN J. ve I., CALIF. (2018). "Move to territorial system may not discourage profit shifting", (<https://www.thetaxadviser.com/issues/2018/nov/territorial-system-not-discourage-profit-shifting.html>). Erişim tarihi: 28 Haziran 2019.
- COMPANY NL. (2017). "Expansion of the dividend withholding tax exemption and broadening dividend withholding tax base to include holding cooperatives" (<https://www.companynl.com/blog/2017/09/21/dutch-dividend-withholding-tax/>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.
- COUNCIL of THE EUROPEAN UNION. (2018). "Belgium's notional interest deduction regime (BE018)" (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14364-2018-ADD-1/en/pdf>). Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.
- DELOITTE. (2017). "Latvia moves to taxation of corporate profit distributions" (http://newsletters.usdbriefs.com/2017/Tax/WT/171013_2.pdf). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.

- DELOÏTTE. (2017). "Luxembourg Tax Alert" (https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/lu/Documents/tax/taxalerts/lu_luxembourg-draft-2018-law_17102017.pdf). Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019
- DEUTSCHE BANK. (2018). "German corporate taxes" (https://www.dbresearch.com/PROD/RPS_EN-PROD/PROD000000000476988/German_corporate_taxes%3A_Growing_need_for_action.pdf). Erişim tarihi: 03 Temmuz 2019.
- EDİZDOĞAN, Nihat, Ali ÇELİKKAYA. (2012). Vergilerin Ekonomik Analizi, Dora Yayıncılık, Bursa.
- EY.(2019). "Global Tax Alert" (<https://www.ey.com/Publication>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.
- EY. (2019). "Belgium introduces 100% participation exemption", (<https://www.ey.com/gl/en/services/tax/international-tax/alert--belgium-introduces-100-percent-participation-exemption>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.
- EY (2018). "Argentine tax reform: A review of key provisions" (<https://www.ey.com/gl/en/services/tax/international-tax/alert-argentine-tax-reform---a-review-of-key-provisions>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.
- EY. (2018). "Japan enacts 2018 tax reform bill", (<https://www.ey.com/Publication>). Erişim tarihi: 03 Temmuz 2019.
- EY. 2017). "Global Tax Alert, Ireland announces changes to capital allowances for intangible assets" (www.ey.com/taxalerts). Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.
- HASTINGS, Aaron. 2017). "Tax Systems: Territorial vs. Worldwide" (<https://aaronhastings47.files.wordpress.com/2017/04/tax-systems-territorial-vs-worldwide.pdf>). Erişim tarihi: 28 Haziran 2019. .
- HOOR, O. R. and S. S. MERLE (2019). "Luxembourg: Corporate Tax Reform 2019 – Part II" (<http://www.mondaq.com/x/789844/tax+authorities/Corporate+Tax+Reform+2019+Part+II>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.
- HUGHES, W. (2018). "Comprehensive Tax Reform in Argentina" (<https://www.valuationresearch.com/pure-perspectives/comprehensive-tax-reform-in-argentina>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.
- <https://www.taxand.com/wp-content/uploads/2018/04/Mexico-Special-Economic-Zones.pdf>, Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.
- <https://dentons.boekel.com/en/insights/alerts/2019/january/9/tax-alert-january-2019>, Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019 (05.07.2019).
- <https://www.bakertilly.com/insights/untangling-tax-reform-business-losses-and-nols-for-corporate-and-non-corporate/>, erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.
- https://finance.belgium.be/en/ondernemen/vennootschapsbelasting/belastingvoordelen/notionele_interestaftrek#q4, Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019
- <https://www.alphalimited.co.uk/indexation-allowance-changes-january-2018/>, Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019.
- KONINGS, J., C. LECOCQ, B. MERLEVEDE, R. VANDENDRIESSCHE (2016). "The Role of an Allowance for Corporate Equity for the Capital Structure and Employment in Multinational Enterprises", VIVES POLICY PAPER. July 2016., s. 3.
- KPMG. (2018). "Argentina: Tax reform measures are enacted" (<https://home.kpmg/be/en/home/insights/2018/01/tnf-argentina-tax-reform-measures-are-enacted.html>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.
- KPMG. (2018) "New tax measures proposed for 2018" (<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/lu/pdf/lu-kpmg-luxembourg-tax-alert-budget-law-2018.pdf>). Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019.

- KPMG. (2017). "Danish hydrocarbon tax incentives – Draft bill" (<https://home.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/07/tnf-denmark-jul12-2017.pdf>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.
- LEĪMANĪS, A. (2018). "Corporate Income Tax in Latvia. Is it 20% or 0%?" (<https://trinitie.eu/2018/08/23/corporate-income-tax-in-latvia-is-it-20-or-0/>). Erişim tarihi: 24 Haziran 2019.
- LOYENS-LOEFF (2018). "The Belgian Corporate Income Tax reform 2018-2028" (https://www.loyensloeff.be/media/475159/cit_reform_final.pdf). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.
- NUGENT, R. M. , S. E. JACKOWITZ, L. M. WATERHOUSE and C. RIDGWAY (2018). "United States: Proposed Rules For Full Expensing Of Capital Investments" (<http://www.mondaq.com/unitedstates/x/732100/property+taxes/Proposed+Rules+For+Full+Expensing+Of+Capital+Investments>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.
- OECD (2018). "Tax Policy Reforms 2018. OECD and Selected Partner Economies" (https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reforms-2018_9789264304468-en). Erişim tarihi: 25 Mayıs 2018.
- OECD (2018). "Tax Challenges Arising from Digitalisation" (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264293083-en>). Erişim tarihi: 08 Temmuz 2019.
- OECD (2018). "Revenue Statistics 2018. Tax Revenue Trends in the OECD" (<https://www.oecd.org/tax/tax-policy/revenue-statistics-highlights-brochure.pdf>). Erişim Tarihi: 20.06.2019.
- OECD (2019). "statutory corporate income tax rate" (https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_II1#). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.
- POMERLEAU, K. (2018). "The United States' Corporate Income Tax Rate is Now More in Line with Those Levied by Other Major Nations" (<https://taxfoundation.org/us-corporate-income-tax-more-competitive/>). Erişim tarihi: 26 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "France, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/France-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Sweden, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Sweden-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 22 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Luxembourg, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Luxembourg-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Luxembourg Budget Law 2019 Bill, <https://www.pwc.lu/en/newsletter/2019/corporate-tax-rate-reduction-revamp-tax-unity-regime.html>". Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Luxembourg, Corporate-Tax credits and incentives, <http://taxsummaries.pwc.com/ID/Luxembourg-Corporate-Tax-credits-and-incentives>". Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019.
- PWC. (2017). "Tax changes for 2018 approved by Parliament" (<https://www.pwc.lu/en/tax-consulting/docs/pwc-tax-151217.pdf>). Erişim tarihi: 01 Temmuz 2019).
- PWC. (2019). "Norway, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Norway-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.

- PWC. (2019). "Australia, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Australia-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Greece, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Greece-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 23 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Canada, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Canada-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 24 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Portugal, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Portugal-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 24 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Korea, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Korea-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 26 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Netherlands, Corporate-tax on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Netherlands-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 26 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Latvia, Corporate - Significant developments" (<http://taxsummaries.pwc.com/frmTerritoryPrintPreview?openForm&countryName=Latvia&Type=Corporate>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.
- PWC. (2019). "Investing in Hungary" (https://www.pwc.com/hu/hu/szolgalattasok/adotanacsadas/allami_tamogatatas/invest_in_hungary.pdf). Erişim tarihi: 02 Temmuz 2019.
- PWC. (2019). "Slovakia, R&D super-deduction" (<https://www.pwc.com/sk/en/investments-and-radi-support-in-sk/rad-super-deduction.html>). Erişim tarihi: 04 Temmuz 2019.
- PWC. (2019). "Denmark, Corporate-taxes on corporate income" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Denmark-Corporate-Taxes-on-corporate-income>). Erişim tarihi: 05 Temmuz 2019.
- PWC. (2019). "France, Corporate-Tax credits and incentives" (<http://taxsummaries.pwc.com/ID/France-Corporate-Tax-credits-and-incentives>). Erişim tarihi: 07 Temmuz 2019.
- RÖDL and PARTNER (2019). "Capital Expense and Depreciation Changes" (http://www.roedl.net/us/tax_reform/key_business_tax_provisions/capital_expense_and_depreciation_changes.html). Erişim tarihi: 30 Haziran 2019.
- RUBİN, R. (2018). "Multinational companies are trying to beat a new tax called the BEAT" (<https://www.wsj.com/articles/companies-hope-to-beat-a-new-tax-called-the-beat-1530005401>). Erişim tarihi: 28 Haziran 2019.
- THORNTON, G. (2017). "Important expansion Dutch dividend withholding tax exemption" (<https://www.granthornton.nl/globalassets/1.-member-firms/netherlands/insights/2017/grant-thornton-important-expansion-dutch-dividend-withholding-tax-exemption-budget-day-2017.pdf>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.
- WORLD TAX. (2018). "Updates and review of Argentine tax legislation" (<https://www.itrworldtax.com/NewsAndAnalysis/Updates-and-review-of-Argentine-tax-legislation/Index/20>). Erişim tarihi: 29 Haziran 2019.
- ZEE. (2018). "Special Economic Zones in Mexico" (http://www.wfr.org.pl/sites/default/files/mek_pan/20180910%20-%20SEZ%20EN.pdf). Erişim tarihi: 5 Temmuz 2019.